

Omslagfoto: Cynthia van Elk

732

736

I-IV

Inhoud

2 november 2001

Verbazingwekkend, hoe sterk Nederlandse advocaten en rechters af gaan op 'een politieverslagje. Je wilt toch kunnen vragen hoe het materiaal is ver-gaard?' Dat zegt doodstraf-advocaat **Bart Stapert**, die we spraken bij zijn terug-komst uit de VS. 'Rechters weten niet hoe het is om van de bijstand te leven, en een klein beetje te sjoe-melen, juryleden hebben daar vaak meer zicht op.'

In dit nummer het derde en laatste deel van de serie over het **nieuwe burgerlijk procesrecht**, dat hoogstwaarschijnlijk op 1 januari a.s. wordt ingevoerd. Nu komen vooral de bevoegdheids-perikelen nieuwe stijl aan bod.

Het Landelijk reglement voor de **civiele rol van de kantongerechten** is vrij geruisloos per 1 oktober jl. ingevoerd. Naar ver-wachting zullen de meeste kantonrechters zich eraan houden. In dit nummer de tekst van de regeling, in het uitneem-bare middenkatern.

- 732** Doodstrafadvocaat Bart Stapert over recht en politiek in de VS
Peter Vermij
- 736** Toekomstig burgerlijk procesrecht (3)
Bevoegdheidsperikelen nieuwe stijl
Marc Ynzonides

middenkatern **Rolregeling kantongerechten**
I-IV Landelijk overleg van coördinerend kantonrechters

Vaste rubrieken

- 731** Column
Burnout
Matthijs Kaaks
- 744** Hoe zat het ook alweer met...
domiciliekeuze (2)
Willem Heemskerck
- 747** De bijzondere zaak van
Peter Nicolai: Advocaat en cultuur
Jan Pieter Nepveu
- 748** In het nieuws
– Angstig Amerika geeft overheid grote macht
– Tiende Engelse kantoor in Nederland
- 751** Iks ging weer eens pleiten
Leo van Osch
- 760** Disciplinaire beslissingen
- 754-759** **Van de orde**
729 Reculer pour mieux sauter
Deken M.W. Guensberg
- Orde-nieuws
Agenda
Permanente opleiding
Personalia

In het volgende nummer

- Kroniek personen- en familierecht
- Advocountants voor beginners
- Geen gesol met toevoegingen

VAN DE DEKEN

Reculer pour mieux sauter

mr. M.W. Guensberg

Soms moet je wel eens een deel van een beoogd voordeel opgeven om later versterkt en met meer kans een poging te doen om het alsnog geheel binnen te halen. Dat geldt, vrees ik, ook in de strijd om de vergoedingen in de gefinancierde rechtsbijstand op een acceptabel niveau te krijgen.

Ondanks de grote druk die is uitgeoefend door de VSAN en de Orde en ondanks brede steun in de Tweede Kamer is het er tot op heden niet van gekomen dat die vergoedingen zijn opgetrokken tot 210 gulden per punt. De verhoging die wel binnengehaald is leidt tot 183 gulden per punt inclusief inflatiecorrectie per 1 januari 2002. Dat is aantoonbaar te weinig en dus onrechtvaardig. Bovendien is deze beperkte verhoging in strijd met eerder gewekte verwachtingen. Toch is de Algemene Raad van oordeel dat acceptatie van de te beperkte verhoging en van op kwaliteitsborging gerichte eisen die Justitie daar aan stelt op dit moment verstandiger is dan een frontale aanval op het systeem. De burger die afhankelijk

medewerking omdat kwaliteitsbevordering middels een deugdelijke kwaliteitstoets geheel in lijn is met de doelstellingen van de Orde zelf.

In november zal de kwaliteitstoets, gebaseerd op de door de Orde in het verleden vastgestelde kwaliteitsnormen, met een informatiepakket over de audit aan alle advocatenkantoren worden toegezonden. Zij die in aanmerking wensen te komen voor de hogere toevoegingsvergoedingen zullen vervolgens vóór 1 januari 2002 moeten opgeven dat zij in aanmerking willen komen voor een audit op basis van de kwaliteitstoets. Een auditor, die zelf advocaat is, zal in een halve dag onderzoeken of de advocaat in redelijkheid kan voldoen aan de door de advocaat in de kwaliteitstoets gedane opgaven. Het gaat daarbij niet om een kennistoets of vaardigheidstoets maar om een toets op de kwaliteit van de praktijkorganisatie. Het kan zijn dat niet alle audits voor 1 januari 2002 zullen zijn voltooid maar indien de aanvraag ervoor maar tijdig is geschied zal de hogere vergoeding zonodig met terugwerkende kracht worden uitbetaald. Aan de kantoren die aan een audit deelnemen zal een financiële tegemoetkoming worden betaald.

De audit zal naar verwachting niet in veel gevallen leiden tot uitsluiting van de hogere vergoeding maar kan in voorkomende gevallen wel leiden tot aanbeveling van een verbetertraject. De uitkomsten van de audit worden alleen verstrekt aan het advocatenkantoor zelf. Aan de betrokken Raad voor de Rechtsbijstand wordt slechts een verklaring afgegeven dat het advocatenkantoor zich kwalificeert voor een hogere vergoeding. Als door de auditor een verbetertraject is aanbevolen kan en zal de verklaring slechts een wat kortere gelidigheidsduur hebben.

De Algemene Raad hoopt dat alle in de gefinancierde rechtsbijstand werkzame advocaten aan de kwaliteitstoets en de audit zullen meedoen. Niet alleen omdat het zonder meer gerechtvaardigd is dat zij beter dan voorheen zullen worden gehonoreerd en omdat vervolgens met des te meer overtuiging en kracht kan worden ingezet op verhoging van de vergoedingen tot een naar redelijke maatstaven werkelijk acceptabel niveau, maar ook omdat best inzichtelijk gemaakt mag worden dat advocaten kwaliteit leveren.

De Orde roept advocaten op mee te doen aan kwaliteitstoets en audit

is van gefinancierde rechtsbijstand verdient immers bescherming tegen de uitval van het aanbod van advocatendiensten en de wel binnengehaalde verhoging ledigt in ieder geval een deel van de financiële nood waarin veel advocatenpraktijken zich bevinden. Bovendien rekent de Algemene Raad erop dat medewerking op dit moment de overheid in een positie brengt waarin een verdere verhoging van de vergoedingen op korte termijn, conform de al in het verleden gedane toezeggingen, voor diezelfde overheid werkelijk onontkoombaar wordt.

De Algemene Raad werkt dus onder protest mee aan implementatie en uitvoering van een kwaliteitstoets en een audit die als voorwaarden gelden voor het verkrijgen van de verhoging per 1 januari 2002. Onder protest omdat de overheid kennelijk niet behoorlijk wil betalen voor kwaliteit. Daarnaast verleent de Orde natuurlijk

COLOFON

81e jaargang – 2 november 2001 – nr. 19
Verschijnt elke twee weken.

Het Advocatenblad is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Elsevier bedrijfsinformatie bv. De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve de rubrieken Van de Orde en Disciplinaire beslissingen.

Redactie

mr. W.K. van Duren
mr. P. Habermehl
mr. W. Heemskerk
dr. L. Hesselink
mr. A.A.M. van der Meer
mr. P.F.P. Nabben
mr. L.N.J.B. van Osch
mr. G.J. van Oosten
mr. M. Perfors
mr. M. Ynzonides

Bladmanagement

mr. P. Habermehl
mr. L.N.J.B. van Osch
mr. M. Ynzonides
dr. L. Hesselink (Elsevier)
dr. H. Buskes (Orde van Advocaten)

Eindredactie

Linus Hesselink

Redactionele bijdragen

t.a.v. L. Hesselink
Elsevier bedrijfsinformatie bv
Postbus 16500, 2500 BM Den Haag
tel. 070-4415226
fax 070-4415919
email: l.hesselink@ebi.nl
Bezoekadres: Benoordenhouseweg 46, Den Haag
Zie www.elsevierjuridisch.nl

Bijdragen voor het Orde-deel

Nederlandse Orde van Advocaten,
Postbus 30851, 2500 GW Den Haag,
tel. 070-3353535, fax 070-3353531.
Zie ook: www.advocatenorde.nl

Beeld

Vormgeving: VILLA Y, Andre Kljisen
Tekeningen: Floris Tilanus
De Pinguïn: W.C. van Manen, Stichting
Advocaten voor Advocaten

Lay-out

Dimitry de Bruin, Den Haag

Correctie

Fred Luiten, Leiden

Druk

Drukkerij Groen bv, Leiden

Advertenties

Brouwer's Direct Marketing bv
Postbus 90, 2380 AB Zoeterwoude
tel. 071-5897621, fax 071-5890580
e-mail: bdmby@euronet.nl
Advertentierieven op aanvraag
Personeelsadvertenties: f 3,70 per mm bij een
kolombreedte van 40 mm
Inzendtermijn afl. 20: 2 november 2001
afl. 21: 16 november 2001

Abonnementen

Alle *advocaten*, leden van de Nederlandse Orde van Advocaten, ontvangen het blad gratis. Voor adreswijzigingen kunnen zij terecht bij de Nederlandse Orde van Advocaten, Postbus 30851, 2500 GW

Den Haag (Neuhuyskade 94, 2596 XM Den Haag), tel. 070-3353535, fax 070-3353531.

Niet-leden betalen f 290 of € 131,60 per jaar (incl. BTW, verzendkosten en jaarband). Studenten 50% korting. Abonnementen kunnen schriftelijk worden opgezegd tot uiterlijk twee maanden voor beëindiging van het lopende abonnement. Elsevier Klantenservice verzorgt de abonnementenadministratie voor niet-leden: Elsevier bedrijfsinformatie bv, afdeling Klantenadministratie, postbus 808, 7000 AV Doetinchem. Tel. 0314-358358, fax 0314-349048, e-mail: klantenservice@ebi.nl

Losse nummers: f 15

© Alle rechten voorbehouden. Niets uit dit blad mag worden veelevoerdigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever. Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (art. 16 Auteurswet) dient men zich tot de uitgever te wenden.

COLU MIN

Matthijs Kaaks

Burn out

Het verbaasde me niet eens toen ik hoorde dat er steeds meer oudere compagnons afbranden. Bij Nauta Dutilh schijnt het alarmerend te zijn. Het kantoor zou zijn getroffen door een tiental *burn-outs*.

De oudere compagnon heeft het niet gemakkelijk. Dat hij een *fee-earner* met een *leverage* was geworden, daar was hij net aan gewend. Maar het houdt maar niet op.

Het begint onschuldig met de achteloze vraag of hij misschien de vorige maand met vakantie was. Zo niet, of hij dan vergeten is zijn uren in te voeren. Niet lang daarna beginnen de nachtmerries dat hij als stervende eskimo op een ijsschots het kantoor wordt uitgedreven. Thuis gaat de telefoon op doktersadvies van de haak.

Ik voorspel een golf van overspannen senioren. Waarom? Het is gewoon niet leuk meer. De redenen zijn niet zo moeilijk te bedenken.

1. De minder lucratieve praktijk – vaak de leukste zaken – wordt afgestoten. De sectie procesrecht – wat een advocatenkantoor tot advocatenkantoor maakt – wordt in verhouding steeds kleiner. De advocaat oude stijl ziet zijn kantoor veranderen in een advieskantoor. Een koe-zonder-staart eigenlijk: vliegen worden geadviseerd weg te blijven, maar als ze toch zouden komen is er geen lange staart meer om ze weg te slaan.

Daar komt bij dat de senior geen zaken gratis of goedkoop mag doen voor vriendjes. Geen zaken voor de jachtvereniging. En dan mag hij nog blij zijn dat het kantoor niet samengaat met de Engelsen. Want dan kan hij het helemaal wel vergeten met zijn praktijk. Dat wordt hem dan meegedeeld door een 38-jarige maatschapsvoorzitter.

2. De Engelsen staan voor de oudere compagnon gelijk aan de Spaanse inquisitie. (Werk je niet mee Pieter? Nou ja, dan gaan we maar weer eens praten met de Engelsen, hè.) Nee nee, niet de Engelsen! Alleen al de gedachte aan de mogelijke komst van die stif upperlips in zijn sectie vergalt voor hem een hoop werkplezier. Hij kan zo gemakkelijk worden gemanipuleerd.

Zie wat er is gebeurd bij Houthoff Buruma. Bij wijze van schijnbeweging worden wat gesprekken gevoerd met Engelsen. Die willen natuurlijk alleen de jongens en meisjes die *mergers & acquisitions* doen. De rest, waaronder natuurlijk alle oudere advocaten, kan meteen vertrekken. Wanneer het gevaar is geweken zijn de verhoudingen definitief veranderd. De oudere compagnon heeft het gevoel dat hem gratie is verleend en houdt zich voortaan gedeisd.

3. En dan de verfoeilijke automatisering. Ook de senior heeft natuurlijk een beeldscherm op zijn bureau gekregen, e-mail en een digitaal tijdschrijfsysteem. Vroeger werden de meeste kantoorproblemen even doorgenomen tijdens een uitgebreide lunch of op de kamer met de benen op tafel. Een cognacje met sigaar erbij. Nee, tegenwoordig krijgt hij een mailtje van zijn compagnons. Van kantoorcliënten die hij nog nooit heeft gezien, krijgt hij vragen per e-mail. En ze willen direct antwoord.

Nee, het is niet zo leuk meer voor de oudere compagnon.

Maar er is één lichtpuntje: de recessie. Daartegen is de jonge compagnon niet bestand. Niet vanwege diens hoge hypotheek, maar omdat hij zo gespecialiseerd is. Hij kan alleen maar financieringen of hij 'doet' alleen de Wet voorkeursrecht gemeenten. Curator is hij nooit geweest. Beslag leggen deed-ie nooit. Ontbinding van een arbeidscontract? Geen flauw idee.

De jonge compagnon is een *one-trick pony* in het advocatencircus. En dat ene kunstje maakt hem kwetsbaar.

Maar zijn oude patroon niet. Die is nog een ouderwetse alleseter. Wanneer de koersen instorten, de fabriekspoorten sluiten, de rekeningen niet meer worden betaald, en de Engelsen zich terugtrekken in Londen, dan gaat de *one-trick pony* rare sprongen maken. En de oudere compagnon gaat eindelijk weer rustig slapen.

Doodstrafadvocaat Bart Stapert terug uit VS

Het perspectief van de underdog

Twaalf jaar bestreed Bart Stapert (37) in de Verenigde Staten de doodstraf. Nu keert hij terug, met opmerkelijk veel begrip voor het Amerikaanse rechtssysteem. Nederland, vindt hij, kan nog wel iets van Amerika leren – zoals wat meer argwaan jegens het gezag. 'In Nederlandse rechtbanken gaat alles op basis van een politieverslagje, maar je wilt toch kunnen vragen hoe het materiaal is vergaard?'

Peter Vermij
Freelance journalist

Voor velen zal het een beetje als een verrassing komen, vermoedt hij zelf. Bart Stapert is immers vooral bekend als activist tegen de Amerikaanse doodstraf, die twaalf jaar terug besloot de strijd in dat land zelf te voeren. Nu keert hij terug met veel begrip, deels zelfs bewondering, voor het Amerikaanse rechtssysteem. Een systeem, denkt Stapert, waarvan Nederland nog wat zou kunnen leren.

'Eigenlijk vind ik het een fantastisch land,' bekennt Stapert. 'Dat ik hier in Nederland niet weer de advocatuur inga, heeft daar ook mee te maken. Amerika bood mij als advocaat geweldige mogelijkheden. Die uitdagingen zou ik hier waarschijnlijk gaan missen – ik zou het werk voortdurend vergelijken met wat ik daar heb gedaan.'

Wat hij wél gaat doen houdt Stapert nog in het vage. Op termijn overweegt hij een gooi naar de Tweede Kamer. Maar eerst zal hij promoveren. Hij heeft aan de Universiteit Utrecht een promotieplek, en geeft er onderwijs, aan de universiteit die hem eerder dit jaar al eredoctor maakte. Een vergelijking moet het worden van de rechten van verdachten, enerzijds in de Amerikaanse Grondwet en anderzijds in het Europees Verdrag. 'Niet om te kijken welke beter is, meer met een schuin oog naar het Internationaal Strafhof.'

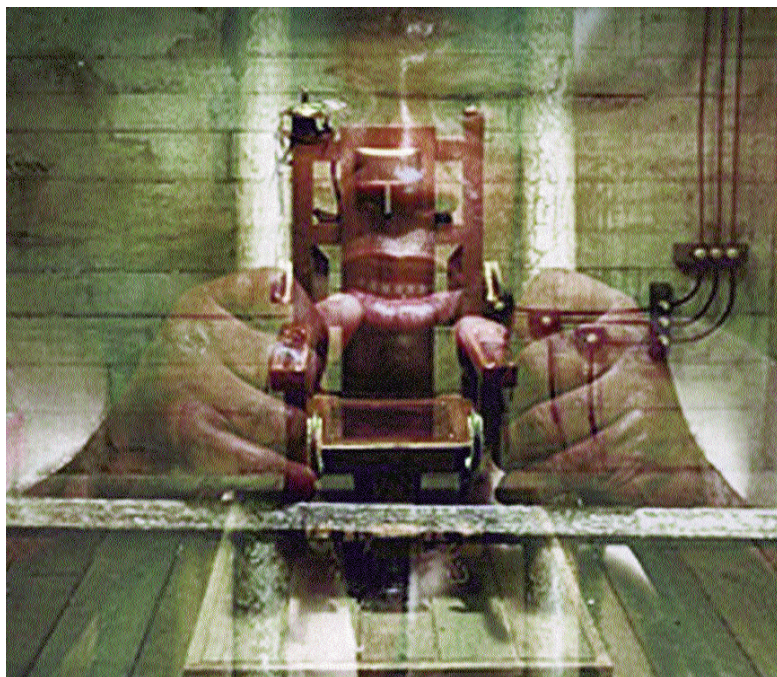
Terwijl ik hem spreek op een Amsterdams terras, breekt boven ons hoofd

een zware regenbui los. Houdt Stapert er rekening mee dat Nederland in andere opzichten kan tegenvallen? 'Ik ben een beetje bang voor de ontdekking dat dingen minder goed geregeld zijn dan ik altijd heb gedacht. Dat ik denk, nu ik met andere ogen naar ons rechtssysteem kijk: 'wow, dat is in werkelijkheid helemaal niet zo goed voor elkaar.'

Staperts Amerikaanse missiewerk begon in 1989, toen hij als net afgestudeerd jurist ging werken voor de *Virginia Coalition on Jails and Prisons*. Hij zocht pro-deo-verdedi-

In doodstrafzaken ben je altijd te laat, het slachtoffer is overleden en voor je cliënt is levenslang het hoogste wat je kunt bereiken

Uit de film *The Green Mile* (Frank Darabont, 1999) over een ten onrechte tot de doodstraf veroordeelde

gers voor doodstrafzaken, en deed zelf ondersteunend feitenonderzoek. De wens om zelf als advocaat te werken leidde hem na vier jaar echter naar *law school* in New Orleans, in de Zuidelijke staat Louisiana.

In New Orleans verbreedde Stapert zijn werk naar andere dan doodstrafzaken, ook al bleven de laatste herkenbaar als rode draad. Maar de uitzichtloosheid van zulke zaken begon te knagen. 'In doodstrafzaken ben je altijd te laat. Het slachtoffer is al overleden, en voor je cliënt is levenslang het hoogste wat je kunt bereiken. Ook zijn leven is in wezen dus voorbij.'

In St. Thomas, een arme, voornamelijk zwarte buurt van New Orleans, vond Stapert een manier om althans soms op tijd te zijn. Na het behalen van zijn *bar exam* creëerde hij, met financiële steun uit Nederland, een *Community Law Center*, van waaruit hij wijkbewoners als advocaat terzijde stond.

Hoe vaak heb je als doodstraf-advocaat succes gehad?

'Van de 75 zaken waar ik in al die jaren bij betrokken was, eindigden zeven in een executie. Maar daarbij maakte het veel uit in

welk stadium we werden ingeschakeld.'

'Het eerste proces is verreweg het belangrijkste. Ik ben er gaandeweg van overtuigd geraakt dat je daar altijd de doodstraf kunt afwenden. Als je na afloop van een zaak met juryleden sprak, bleek altijd dat ze naar redenen hadden gezocht om niet de doodstraf te hoeven geven. Het is aan de advocaat om die redenen aan te voeren. Daar moet je tijd voor hebben, veel tijd.'

'Ons doel was álles van de cliënt op tafel te hebben. Met elk familielid wilden we praten, met iedereen die hem had gekend. Elk papiertje waarop zijn naam stond moest worden opgespoord – schoolrapporten, medische dossiers. Als we daarvoor het hele land moesten doorkruisen, dan deden we dat. Echt moeilijk is het vaak niet eens, wel heel intensief. De meeste collega's hebben daarvoor niet genoeg tijd of geld. Het is ook een enorm verschil met Nederland: dat je als advocaat die dingen zelf moet verzamelen.'

'Als er eenmaal een doodvonnis ligt, wordt het veel moeilijker. Je stuit op een doolhof van procedurele regels. Vaak vind je iets waarvan je denkt: daar had ik in het

strafproces wel iets mee kunnen doen. Maar als de advocaat tijdens de zitting bijvoorbeeld geen bezwaar heeft gemaakt, kan dat ook in beroep niet meer. Met elk beroep verminderen dus je opties. Vaak ben je alleen nog aan het tijdrekken. Daar word je niet vrolijk van: zorgen dat mensen twaalf jaar in de dodencel zitten in plaats van acht.'

'Onder collega's wordt wel eens gezegd: we kunnen beroepszaken beter laten lopen, en al onze middelen inzetten voor strafprocessen. Cru gezegd: jammer voor die 3800 mensen die nu in de dodencel zitten, maar het is beter om te zorgen dat er geen nieuwe bijkomen. Voor mij was de afweging meer persoonlijk dan strategisch: ik vind het belangrijk dat beroepszaken gebeuren, maar zelf haalde ik er niet genoeg meer uit.'

Hoe sterk speelden die zeven executies daarin mee?

'Ze raakten me, maar toch was het goed ze mee te maken. Toen ik in 1989 aankwam was de doodstraf een abstractie. Tot ik opeens in de kelder van zo'n gevangenis stond, met één kamertje verder de elektri-

sche stoel. Ik heb maar één executie bijgewoond, maar daaruit kwam wel een woede voort die me sindsdien heeft gedreven.'

'Tegenover die executies staat een geval waarin onze cliënt dankzij een nieuw proces vrij kwam. Zijn ex-vrouw kon zijn alibi bevestigen. Het duurde heel lang voor ik haar vertrouwen had gewonnen en haar bereid vond te getuigen. Eindeloos hebben we doorgesproken wat ze moest zeggen en wat niet. Als mijn getuige opkomt, weet ik precies wat gaat gebeuren, anders doe ik mijn werk niet goed.'

'Maar om dan 's avonds iemand na tien jaar uit de dodencel op te halen... Het compenseert natuurlijk nooit die executies, maar het is wel een motor die je drijft.'

'Een interessant geval was die waarin we de juridische lijn louter gebruikten om tijd te winnen. Voor de rest kozen we volledig een politieke strategie. De toenmalige gouverneur wilde graag president worden en kreeg veel geld uit Hollywood. Al zijn geldschietters schreven we aan, zodat hij overal te horen kreeg: 'kijk nog eens naar die doodstrafzaak'. Uiteindelijk kreeg onze cliënt gratie.'

Ooit was je optimistisch dat de VS de doodstraf zal afschaffen.

'Nou, dat is wel lang geleden. Nu denk ik dat mensen hooguit bereid zijn na te gaan of hij eerlijk wordt toegepast. Zelf ben ik er overigens van overtuigd dat het proces niet te verfijnen valt: je houdt altijd een vorm van willekeur, en racisme zal daarbij altijd een rol spelen.'

Sinds 1973 zijn al 98 mensen uit de Amerikaanse dodencel bevrijd, omdat achteraf bleek dat ze onschuldig waren. Wat zegt dat over die andere twee miljoen Amerikanen achter de tralies?

'Ik vraag me inderdaad wel eens af hoeveel onschuldigen levenslang hebben gekregen. Het zijn er relatief waarschijnlijk meer, omdat bij doodstrafzaken extra waarborgen zijn ingebouwd. Maar veel Amerikanen steken op dit punt de kop in het zand. Men kan zich niet veroorloven aan het systeem te twijfelen. Ik ken iemand die DNA-testen wil regelen voor gedetineerden met levenslange gevangenisstraf, maar daar is geen

Nos-Teletekst 23 oktober jl.:

HUNTSVILLE - De 33-jarige Gerald Mitchell is in de Amerikaanse staat Texas wegens een op 17-jarige leeftijd gepleegde moord geëxecuteerd. Een uitspraak van het Amerikaanse hooggerechtshof maakte de omstreden executie onafwendbaar.

Protesten van onder anderen de Europese Unie en Amnesty International bleken vergeefs. (LH)

geld voor. Heel triest.'

Waar faalt het systeem? Is het de jury? Ongeoorloofd politie-optreden?

'Het systeem is gebouwd op de veronderstelling dat de officier van justitie en de verdediging even sterk zijn. Maar dat is een mythe. Op papier werkt het, maar alleen als de verdachte een goede advocaat kan betalen. In alle andere gevallen zijn de posities niet evenwaardig.'

'Met juryrechtspraak op zich is niets mis – soms vind ik jury's eigenlijk beter dan rechters. Het is goed dat gewone burgers aan het rechtssysteem deelnemen. Natuurlijk word ik ook liever niet berecht door de eerste twaalf mensen die toevallig voorbijkomen. Maar wanneer je als advocaat wat kunt selecteren, kunt onderzoeken of ze een beetje eerlijk zijn, dan denk ik dat die twaalf mensen goed kunnen afwegen of mijn cliënt schuldig is. Die medeburgers staan dicht bij hem, en daarom kunnen ze soms rechtvaardiger zijn. Rechters, ook die in Nederland, weten niet hoe het is om van de bijstand te leven, en dan soms een klein beetje te sjoemelen. Juryleden hebben daar vaak meer zicht op.'

Toch zou ik, denk ik, voor een jury doodsangsten uitstaan.

'Ja, maar dat zou ik ook doen voor een rechter. Wij hebben in Nederland erg veel vertrouwen in rechters, maar ik weet niet of dat altijd terecht is.' (Lachend:) 'En dat zeg ik niet omdat ik met een Nederlandse rech-

ter ga trouwen.'

'Ik geloof niet in objectiviteit, niet van jury's en ook niet van rechters. Als ik iemand moet overtuigen dat mijn zwarte cliënt onschuldig is, dan selecteer ik liever twaalf burgers dan dat ik tegenover een blanke rechter sta wiens vooroordelen ik niet ter discussie mag stellen.'

'Ik vind het werken met jury's ook ontzettend boeiend, dat speelt mee. Ik weet dat het soms weinig met recht heeft te maken, maar voor een jury leef ik me helemaal uit: een verhaal vertellen met zo veel mogelijk overtuigingskracht. Een vriendin van me maakt films, en we zeggen vaak hoe vergelijkbaar ons vak is. Ik presenteer een film aan de jury, maar sommige stukjes snij ik er uit. Dan zeg ik tegen een getuige: 'vertel dat maar niet', of 'daar gaan we even anders mee om.' Het geeft een enorme voldoening als de jury dan jouw film verkiest boven die van de officier van justitie. Die uitdaging, die dramatiek, die zal ik missen.'

In de VS gaat het vaak over racisme in de rechtspraak. In Nederland hoor je daar weinig over. Is dat terecht?

'Uiteindelijk komen we allemaal met onze eigen bril de rechtbank binnen. Vijftien jaar geleden verscheen een onderzoek waaruit bleek dat in Nederland werklozen zwaarder gestraft werden dan mensen met werk. Mij lijkt het interessant te onderzoeken of in de strafoplegging ook racisme bestaat: wat krijgen mensen voor vergelijkbare vergrijpen? Misschien is het al eens gebeurd, maar

omdat we in Nederland niet zo streng straffen, zijn we er minder mee bezig. Een paar weken gevangenisstraf, dat maakt niet veel uit, is de gedachte. Het probleem is dat we teveel denken vanuit het perspectief van de rechtshandhaver, niet dat van de underdog. Voor de verdachte maakt het heel véél uit of hij de rechtbank in handboeien verlaat!’

‘Het is een beetje als het Amerikaanse debat over *racial profiling*. Blanken zien het niet zo als een probleem – ik vind het ook wel prettig om ’s avonds op straat politie te zien. Maar zwarte jongens in St. Thomas zien dat heel anders: die kunnen niet meer over straat zonder te worden aangehouden.’

In de VS zit een op de tien jonge zwarte mannen achter de tralies. Zie je in Nederland vergelijkbare ontwikkelingen?

‘De laatste keren dat ik hier was, werd ik getroffen door de parallellen. Of je nu praat over zwarte scholen of over selectief politie-optreden, je ziet groepen mensen ontstaan die niet meer met de rest van de samenleving interacteren. Ik las een reportage over Marokkaanse jongeren in Utrecht, en dat was zó vergelijkbaar met wat ik ken uit St. Thomas! Jongens die iets hebben van: dat is jullie samenleving, daar hoor ik niet bij. Die respect willen van de politie, maar tegelijk de politie als vijand zien.’

‘Ik vind dat heel beangstigend, maar tege-

lijk weet ik ook niet precies wat je eraan kunt doen. De enige mogelijkheid is, denk ik, een echte dialoog aangaan. Dat vond ik in Amerika het ergste van de neergang van Clinton: hij was de eerste president die geloofwaardig was voor zowel zwarten als blanken. Hij had iets teweeg kunnen brengen. In Nederland zouden we zoiets ook moeten proberen: zorgen dat het probleem écht op tafel komt.’

In de VS wordt de situatie versterkt door speciale wetten voor ‘zwarte’ vergrijpen.

‘Ik zie dat zelfde hier een beetje gebeuren als het gaat over dingen als preventief fouilleren. Na de aanslagen in New York en Washington hoor je Bram Peper op televisie roepen om een minister van veiligheid. Terecht waarschuwen vluchtelingenorganisaties dan: wie worden dan het eerst aangepakt? Dan zie je dat zulke argumenten finaal onder tafel verdwijnen. Hebben we hier in Nederland niet de jodensterren gehad? Het is toch duidelijk wie er dan worden uitgeroepen – mensen die een beetje afwijken, de minderheden, de niet-blanken’

Kan het Nederlandse rechtssysteem iets van de Amerikanen leren?

‘Ik denk dat het Nederlandse systeem wat meer argwaan tegen machtsdragers zou kunnen gebruiken. Toen ik in New Orleans een Nederlandse stagiaire de rechtbank liet

zien, vroeg ze: ‘wat doet al dat spul

daar?’ Ik zeg: ‘Hoezo, dat is bewijsmateriaal – wapens, drugs.’ Toen vertelde ze dat in Nederlandse rechtbanken niemand dat eigenlijk ziet. Alles gaat op basis van een politieverlagje, zelfs de officier van justitie kijkt er niet naar. Ik stond echt met mijn oren te klapperen. Je gelooft toch niet zomaar een politieagent? Als je het al zo doet, dan wil je die agent toch op zijn minst vragen hoe het materiaal is vergaard en wat er daarna mee gebeurde? Ik wil geen argwaan kweken waar het niet nodig is – misschien gaat het allemaal goed omdat we goede politiemensen hebben. Maar misschien ook niet. Wie zal het zeggen?’

Hebben we in Nederland ‘Miranda-rechten’ nodig, om verdachten te beschermen tegen verhoren zonder advocaat?

‘Ja, ik denk dat het individu tegenover de overheid en zijn ambtenaren te kwetsbaar is. Natuurlijk, in Nederland wordt niemand veroordeeld op alleen een bekentenis. Maar het blijft gemakkelijk om een verdachte tot het afleggen van valse verklaringen te brengen. Als je midden in de nacht door drie agenten wordt aangehouden, en je Nederlands is niet zo goed, dan voel je je bedreigd. Zeker vluchtelingen, wier ervaringen met de politie misschien niet positief zijn. Ik denk dat de politie nooit moet praten met verdachten zonder advocaat.’

‘Twee jaar geleden werd ik zelf gearresteerd door de Amerikaanse immigratiedienst. Honderden mensen heb ik verteld wat ze in zo’n geval moeten doen: niets zeggen zonder advocaat. Maar zelf begin ik meteen te praten. ‘Dit moet een fout zijn, laat me die en die even bellen...’ Pas halverwege denk ik: wacht eventjes, ik moet mijn mond houden!’

‘Mensen zijn kwetsbaar. In die zin ben ik misschien wel erg Amerikaans geworden: ik heb een groot wantrouwen opgebouwd tegenover de overheid.’

n

Toekomstig burgerlijk procesrecht (3)

De eindstreep nadert

Bevoegdheidsperikelen nieuwe stijl – dat is, naast enkele andere wijzigingen, het onderwerp van het derde en laatste deel van de serie over het nieuwe burgerlijk procesrecht dat hoogstwaarschijnlijk 1 januari a.s. wordt ingevoerd.

M. Ynzonides

advocaat te Rotterdam¹ en redactielid

In dit artikel wordt verwezen eerst naar de recent bekend gemaakte definitieve nummering en aansluitend naar de 'telefoonnummers' zoals die tijdens de parlementaire behandeling zijn gebruikt. De volledige transponeringstabel is te vinden op www.balienet.nl, onder 'Nieuws'.

In *Advocatenblad* 2000-9 en 2000-10 verschenen de eerste twee delen van een drieluik over het gewijzigde burgerlijk procesrecht.² Dat het derde deel eerst nu verschijnt, heeft twee oorzaken. Ten eerste was de beoogde inwerkingtreding bij aanvang van het drieluik 1 januari 2001 terwijl kort na het tweede deel duidelijk werd dat die datum niet zou worden gehaald; de wetgever zet nu alle zeilen bij om inwerkingtreding per 1 januari 2002 te realiseren. Ten tweede heeft de wetgever pas medio dit jaar de aanpassingswetgeving het licht doen zien, terwijl eerst die wetgeving duidelijk maakt hoe de bevoegdheidsperikelen rond de kantonrechter en de rechtbank worden opgelost na de bestuurlijke onderbrenging van de kantongerechten bij de rechtbanken. Deze problematiek staat in dit artikel voorop. Vervolgens worden nog enkele andere wijzigingen behandeld die voor de praktijk van belang zijn. Artikelen in de gewijzigde wetgeving duid ik in het navolgende aan met de toevoeging NRv resp. NRO (Nieuw Rv resp. Nieuw RO) ter onderscheiding van het huidige Rv en RO.

Bestuurlijke onderbrenging

Het gewijzigde burgerlijk procesrecht vindt – zo roep ik in herinnering – zijn oorsprong in de wens van de wetgever om te komen tot een herziening (lees: vereenvou-

diging) van de rechterlijke organisatie. Daaraan gekoppeld zou dan het procesrecht in eerste aanleg worden gemoderniseerd. Het oorspronkelijke voorstel om in dat kader de kantongerechten te integreren met de rechtbanken heeft het – zoals bekend – niet gehaald. Het overleg dat nadien met alle betrokkenen plaatsvond, leidde tot een compromis, namelijk dat van de bestuurlijke onderbrenging. De kantongerechten worden bestuurlijk ondergebracht bij de rechtbanken. Daarmee verdwijnen de zelfstandige kantongerechten. In plaats daarvan wordt bij elke rechtbank een sector kanton in het leven geroepen. Gelet op de mogelijkheid van nevenvestigings- en zelfs nevenzittingsplaatsen kunnen kantonrechters de facto in beginsel blijven zitten waar ze zitten. Zo ontstaan bij de rechtbanken enerzijds sectoren kanton (bezet door rechters die de titel 'kantonrechter' dragen) en anderzijds niet tot de sector kanton behorende kamers. Een en ander krijgt zijn beslag in een gewijzigde Wet op de rechterlijke organisatie (wetsvoorstel 27 181). Boze tongen beweren dat deze bestuurlijke onderbrenging slechts een opstap is naar het alsnog opdoeken van de kantonrechters. De toekomst zal het leren.

De bestuurlijke onderbrenging zadelt ons op met een onhandige terminologische kwestie. Wij zijn gewend te spreken in termen van (absolute) bevoegdheid; behoort een zaak tot de bevoegdheid van de kantonrechter of tot die van de rechtbank. In het nieuwe systeem (art. 2.3.1.3 NRO) is in eerste aanleg echter stevast de rechtbank absoluut bevoegd om van een zaak kennis te nemen (daargelaten de uitzonderingsge-

Boze tongen beweren dat de bestuurlijke onderbrenging van de kantongerechten slechts een opstap is naar het alsnog opdoeken ervan

vallen waarbij een zaak in eerste aanleg tot de bevoegdheid van een gerechtshof of – hoogst uitzonderlijk – de Hoge Raad behoort). Binnen die rechtbank rijst vervolgens de vraag door welke sector een zaak moet worden behandeld. Men kan dit duiden als de vraag naar de (civiele) sectorcompetentie binnen de rechtbank. Moet een zaak worden behandeld door de sector kanton ('kantonzaken') of door een niet tot de sector kanton behorende kamer van de rechtbank ('procureurszaken')?. Laatstgenoemde kamer duid ik in het

Om te beginnen wordt verlaten de huidige grondgedachte dat de rechter zijn bevoegdheid – enkele uitzonderingen daargelaten, waaronder betwisting van de rechtstitel door gedaagde ex art. 38 aanhef en sub 2 RO – moet beoordelen aan de hand van de stellingname van eiser in de dagvaarding. Daarvoor in de plaats komt de regel dat de rechter aan de hand van zijn voorlopig oordeel over het onderwerp van het geschil (de werkelijke rechtsverhouding tussen partijen) moet beoordelen of een zaak al dan niet moet worden verwezen naar een andere

Vanzelfsprekend is de rechter (al dan niet na verwijzing) niet gebonden aan het voorlopig oordeel over het onderwerp van het geschil zoals gegeven in het kader van de vraag naar verwijzing. Is de sector kanton in juistgenoemd voorbeeld ten principale van mening dat sprake is van een overeenkomst van opdracht (en dus toch niet een arbeidsovereenkomst), dan wordt de zaak op die grondslag inhoudelijk afgedaan, mits uiteraard de stellingen van eiser daartoe ruimte bieden, dit mede in het licht van het leerstuk inzake het ambtshalve aanvullen van rechtsgronden (art. 48 Rv en art. 25/1.3.7 NRv). De sector kanton mag de vordering derhalve niet afwijzen op de enkele grond dat sprake is van een overeenkomst van opdracht die 'materieel' niet tot zijn werkgebied behoort.⁶

De hier bedoelde verwijzing is, vanwege de eerder genoemde bestuurlijke onderbrenging, een interne verwijzing binnen de rechtbank. Vanzelfsprekend moet er wel rekening mee worden gehouden dat de sector civiel gevestigd is in de hoofdplaats van het arrondissement, terwijl de sector kanton ook in tal van nevenvestigingsplaatsen gevestigd is (art. 2.3.1.2 NRO). Dit betekent dat de sector civiel van de rechtbank in Rotterdam een zaak zonodig intern zal verwijzen naar de 'eigen' sector kanton in Schiedam (of andersom). Er is inmiddels een ontwerp-besluit nevenvestigings- en nevenzittingsplaatsen waarin tevens regels zijn opgenomen over de verdeling van zaken. Vooralsnog is daarin niet opgenomen een doorzendplicht (vergelijk art. 6:15 AWB) voor op het verkeerde adres ingediende stukken. Mijns inziens verdient dit aanbeveling.

Een complicatie kan nog opleveren de regeling van de relatieve competentie die immers voor kantonzaken deels afwijkt van die voor procureurszaken. Is eerder genoemde vordering uit hoofde van een overeenkomst van opdracht bijvoorbeeld op grond van een forumkeuzebeding in die overeenkomst voorgelegd aan de sector civiel van het gekozen forum, dan moet na verwijzing door de sector civiel naar de 'eigen' sector kanton bedacht worden dat een forumkeuzebeding in een arbeidsovereenkomst in beginsel geen gevolg heeft (art.

De rechter moet aan de hand van zijn voorlopig oordeel over het onderwerp van het geschil beoordelen of een zaak moet worden verwezen naar een andere sector

navolgende aan als de sector civiel ter afbakening van de sector kanton.³ De vraag naar de sectorcompetentie moet worden beantwoord aan de hand van afdeling 2A van de tweede titel.

Bevoegdheidsperikelen nieuwe stijl

Uitgangspunten

Elke advocaat kent wel de huidige gruwelen van een bevoegdheidsincident dat zich met gemak tot een procedure in drie instanties kan ontwikkelen, waarbij het eigenlijke geschil steeds meer op de achtergrond geraakt. Aangezien de herziening van de rechterlijke organisatie mede tot doel had het uitbannen van dit soort procesrechtelijke verwickelingen, was lang de vraag hoe dit zou worden opgelost in het kader van de voorgestelde bestuurlijke onderbrenging. Eerst met de indiening van het wetsvoorstel houdende de aanpassingswet bij de wijziging van het burgerlijk procesrecht ontstond hieromtrent duidelijkheid (wetsvoorstel 27 824). Blijkens dit wetsvoorstel geeft de wetgever gevolg aan de voorstellen van C.J.J. van Maanen⁴ om bevoegdheidsperikelen op te lossen. De uitgangspunten van het voorgestelde systeem zien er, afgezet tegen de huidige regeling, als volgt uit.

sector (art. 71/1.8.2a lid 3 NRv). Dit betekent dat niet meer alleen de stellingen van eiser beslissend zijn voor de sectorcompetentie. Ook het verweer van gedaagde kan hierbij een rol spelen. Stelt eiser bijvoorbeeld bij de sector civiel een vordering in uit hoofde van een overeenkomst van opdracht, terwijl de rechter – met gedaagde – voorlopig van oordeel is dat sprake is van een arbeidsovereenkomst, dan volgt verwijzing naar de sector kanton. Deze verwijzing kan zowel ambtshalve (nadat de rechter kennis heeft genomen van het standpunt van gedaagde⁵) plaatsvinden als op verlangen van één der partijen (art. 71/1.8.2a lid 1 NRv). Dit betekent dat de huidige vorm van stilzwijgende prorogatie van art. 157 Rv (de rechtbank houdt een kantongerechtszaak aan zich en spreekt recht in hoogste feitelijke ressort, indien gedaagde niet tijdig de exceptie van onbevoegdheid opwerpt) komt te vervallen.

Eveneens nieuw is dat tegen de beslissing tot het al dan niet verwijzen naar een andere sector geen hogere voorziening openstaat, terwijl de sector waarnaar wie de zaak is verwezen bovendien aan de verwijzing is gebonden (art. 71/1.8.2a lid 5 NRv). Dit voorkomt heen en weer verwijzen tussen de sectoren (een uitzondering geldt in geval van eiswijziging, waarover 3.3).

108/2.2.10 lid 2 NRv; vergelijk het huidige art. 100 Rv). Gedaagde moet dan overigens bij de sector kanton wel vóór alle (verdere) weren de exceptie van relatieve onbevoegdheid opwerpen, bij gebreke waarvan de sector kanton waarnaar wie de zaak is verwezen, zich bevoegd zal achten (art. 110/2.2.12 NRv).

Aard- versus waardevorderingen

Behouden blijft het onderscheid tussen vorderingen die gelet op hun aard door de sector kanton worden behandeld en vorderin-

gen die gelet op de waarde door die sector worden behandeld. Voor waardevorderingen – hoofdvordering inclusief wettelijke of contractuele rente tot aan de dag van dagvaarding en buitengerechtigde kosten (want vermogensschade; art. 6:96 lid 2), exclusief nevenvorderingen ter zake bijvoorbeeld dwangsommen en proceskosten – geldt een bovengrens van €5.000. Behouden is de regeling van betwisting van de rechtstitel bij een vordering van ten hoogste €5.000 waarbij het achterliggende geschil een hogere waarde vertegenwoordigt (art. 93/2.2A.1 sub a NRv).

Aardvorderingen zijn alle zaken betreffende met name huur-, huurkoop-, agentuur en (gewone en collectieve) arbeidsovereenkomsten. Al deze zaken worden ongeacht het beloop van de vordering door de sector kanton behandeld (art. 93/2.2A.1 sub c NRv).

Nieuw is dat de sector kanton straks alle huurzaken gaat behandelen, daar waar in de huidige regeling bepaalde vormen van huur (bijvoorbeeld van roerende zaken) of vorderingen ter zake van huur (bijvoorbeeld nakoming van de huur van onbebouwd onroerend goed) niet aan de bevoegdheid van de kantonrechter zijn onderworpen (art. 39–42 RO). Dit betekent bijvoorbeeld dat ook alle leasegeschillen (met soms enorme financiële belangen) door de sector kanton zullen worden behandeld. Men kan

Eiswijziging

De huidige regeling is dat eisvermindering bij de rechtbank niet van invloed is op haar

bevoegdheid, terwijl eisvermeerdering bij de kantonrechter wel van invloed is op diens bevoegdheid.

In het nieuwe systeem wordt voor de sectorcompetentie in alle gevallen mede gelet op een wijziging van eis (art. 95/2.2A.3 NRv). Achterliggende gedachten zijn (i) dat een zaak zoveel mogelijk door de ‘materieel’ bevoegde rechter moet worden afgedaan en (ii) dat oneigenlijk gebruik van de regels van verplichte procesvertegenwoordiging (bijvoorbeeld een vordering ophogen tot meer dan €5.000 en de zaak aanbrengen bij de rechtbank om vervolgens de eis te verminderen, waarna gedaagde in het huidige systeem – waarbij eisvermindering geen invloed heeft op de absolute bevoegdheid – gedwongen blijft bij procureur te procederen) moet worden voorkomen. Is de rechter na eiswijziging van mening dat de zaak door een andere sector moet worden behandeld, dan volgt verwijzing op de voet van art. 71/1.8.2a NRv.

Objectieve cumulatie, reconventie en vrijwaring

Thans worden de in de kop van deze paragraaf genoemde onderwerpen nog verschillend behandeld. Voor objectieve cumulatie van waardevorderingen geldt de zogeheten optelregel; aardvorderingen worden in de optelregel niet meegenomen. Bij reconventie en vrijwaring moet afzonderlijk worden bezien of de desbetreffende vordering wel

tot de bevoegdheid van de rechter in conventie respectievelijk in de hoofdzaak behoort.

Uitgangspunt van de nieuwe regeling is dat samenhangende vorderingen vanuit een oogpunt van doelmatigheid zoveel mogelijk door dezelfde rechter worden behandeld. Voorts wordt rekening gehouden met het specialisme van de sector kanton, zodat aardvorderingen en de daarmee samenhangende vorderingen stevast door die sector worden behandeld.⁹

Bij objectieve cumulatie van waardevorderingen blijft gelden dat voor de sectorcompetentie het beloop van de vorderingen moet worden opgeteld (art. 94/2.2A.2 lid 1 NRv). Is daarentegen één van de vorderingen een aardvordering, dan worden alle vorderingen door de sector kanton behandeld indien de samenhang tussen die vorderingen zich tegen gescheiden behandeling verzet (art. 94/2.2A.2 lid 2 NRv). Wordt echter een vordering uit hoofde van een huurovereenkomst ingesteld tezamen met een vordering die daar geheel los van staat, dan zal laatstgenoemde vordering (mits meer dan €5.000) door de sector civiel worden behandeld. Het is aan de rechter om te bepalen of samenhang zich tegen gescheiden behandeling verzet.

Bij conventie en reconventie waarbij uitsluitend waardevorderingen in het spel zijn, geldt als regel dat de rechter in conventie ook bevoegd is om van een niet tot zijn bevoegdheid behorende eis in reconventie kennis te nemen indien – ook hier – de samenhang tussen de vorderingen zich tegen afzonderlijke behandeling verzet (art. 97/2.2A.5 lid 1 NRv). Gedacht moet worden aan het geval waarbij bijvoorbeeld bij de sector civiel een vordering tot schadevergoeding wegens wanprestatie wordt ingesteld van zeg €50.000, terwijl in reconventie een vordering van slechts €3.000 wordt ingesteld. Vertoont de eis in reconventie samenhang met die in conventie (bijvoorbeeld betrekking op dezelfde overeenkomst of dezelfde feitenconstellatie), dan neemt de sector civiel ook kennis van de eis in reconventie. Staat de eis in reconventie daarentegen geheel los van die in conventie, dan zal in reconventie verwijzing naar de sector kanton moeten volgen.

Hetzelfde systeem geldt indien één van de vorderingen in conventie en/of in reconventie een aardvordering is, met dien verstande dat alle vorderingen in dat geval door de sector kanton worden behandeld indien de samenhang zich tegen gescheiden behandeling verzet (art. 94/2.2A.2 lid 3 NRv). Dit geldt ongeacht of de aardvordering in conventie bij de sector kanton of in reconventie bij de sector civiel is ingesteld. Is bijvoorbeeld bij de sector civiel een vordering uit onrechtmatige daad tegen een ex-werknemer ingesteld, waarna in reconventie een

bij de sector kanton en de tweede (uitgaande van een vordering van meer dan €5.000) bij de sector civiel.

Primaire en subsidiaire vorderingen en/of grondslagen

Eveneens is geen regeling getroffen voor de situatie dat eiser naast een primaire (grondslag voor de) vordering een subsidiaire (grondslag voor die) vordering aanvoert. Denk aan de eiser die primair betaling vordert op grond van een arbeidsovereenkomst en subsidiair op grond van een overeen-

gemachtigde te procederen. Daarmee samen hangen nog slechts enkele verschillen rond de indiening van processtukken. Voor het overige kan van een aparte kantonprocedure eigenlijk niet meer worden gesproken.

Bij het harmoniseren van de kantonprocedure en die in procureurzaken heeft de wetgever in het ene geval gekozen voor de huidige kantongerechtsregeling (bijvoorbeeld de regeling van meer gedaagden van wie er één of meer wel en één of meer niet verschijnen – art. 140/2.6.2 NRv –, de aanvullende eisen aan de inhoud van de dagvaarding – art. 111/2.3.1 lid 2 NRv – en het ontbreken van de conclusie van eis) en in het andere geval voor de huidige rechtbankregeling (bijvoorbeeld de regeling inzake vrijwaring – art. 210/2.9.3 NRv – en die inzake zuivering van het verstek – art. 142/2.6.4 NRv). In weer andere gevallen heeft de wetgever gekozen voor een soort mengvorm (bijvoorbeeld de regeling van de eisvermeerdering waarbij het toestemmingsvereiste van de huidige kantongerechtsregeling is vervallen en in de plaats daarvan de rechter de mogelijkheid krijgt om een eisvermeerdering ambtshalve te weigeren – art. 130/2.4.6 lid 1 NRv). Nieuw is dat de regel inzake concentratie van verweer (art. 141 lid 2 Rv; art. 128/2.4.4 lid 3 NRv) straks ook in kantonzaken gaat gelden. Het valt te hopen dat kantonrechters ten opzichte van in persoon procederende gedaagden daar soepel mee omgaan. Niet verwacht mag immers worden dat die categorie gedaagden bekend is met het onderscheid tussen principale en exceptieve verweren en de gevolgen van het niet tijdig voeren van bepaalde verweren.

Het zal niet verbazen dat de mogelijkheid van dagvaarding per formulier wordt geschrapt. Dit bleek niet het succes te zijn dat de wetgever destijds had verwacht. In het verlengde daarvan vervalt de speciale dagvaardingstermijn van vier weken. Ook in kantonzaken gaat als uitgangspunt gelden de dagvaardingstermijn van ten minste een week; art. 114/2.3.3 NRv (bij buitenlandse gedaagden e.d. gelden vanzelfsprekend langere termijnen).

Na aanvankelijk te zijn geschrapt, is toch gehandhaafd de mogelijkheid van het

De sector kanton gaat alle huurzaken behandelen

samenhangende vordering uit de voormalige arbeidsovereenkomst wordt ingesteld, dan zal de zaak zowel in conventie als in reconventie naar de sector kanton worden verwezen. Vertoont de eis in reconventie geen samenhang met die in conventie, dan wordt slechts de zaak in reconventie verwezen naar de sector kanton.

Het systeem zoals beschreven voor conventie en reconventie geldt ook voor een vordering in vrijwaring naast een hoofdzaak (zie art. 97/2.2A.5 lid 2 en 94/2.2A.2 lid 4 NRv). Een ogenschijnlijk verschil is dat de eis van samenhang tussen hoofd- en vrijwarringszaak niet wordt gesteld, doch dit laat zich verklaren doordat beide zaken uit de aard der zaak reeds die samenhang vertonen.

Subjectieve cumulatie

De wetgever heeft geen regeling opgenomen voor gevallen waarin aan de eisende en/of verwerende kant meer partijen optreden. Voor elke eiser tegenover elke gedaagde moet derhalve afzonderlijk worden bezien welke sector bevoegd is. Voor samenhangende vorderingen tussen diverse partijen is dit mijns inziens een gemiste kans. Denk aan een werkgever die zowel zijn ex-werknemer uit hoofde van schending van het non-concurrentiebeding als de nieuwe werkgever uit hoofde van onrechtmatig handelen in rechte wil betrekken. De eerste zaak moet dan worden aangespannen

komst van opdracht. Hier geldt mijns inziens de hoofdregel dat de rechter de vraag of verwijzing moet plaatsvinden, beoordeelt aan de hand van een voorlopig oordeel over het onderwerp van het geschil. Is hij voorshands van mening dat sprake is van een overeenkomst van opdracht, dan volgt verwijzing naar de sector civiel. Deze sector is wel aan de verwijzing gebonden, doch – zoals gezegd – niet aan het voorlopig oordeel over het onderwerp van het geschil.

Kantonprocedure

Het eerste wat opvalt, is dat de nieuwe wettelijke regeling geen afzonderlijke titel of afdeling meer wijdt aan de kantonprocedure. De bepalingen over het procederen in persoon zijn straks her en der verspreid in het Wetboek te vinden. Wordt in een bepaling geen onderscheid gemaakt tussen de kantonprocedure en de procedure in procureurzaken, dan geldt die bepaling voor beide. In het andere geval wordt expliciet onderscheid gemaakt.

Nadeel van het ontbreken van een eigen regeling is dat niet snel een overzicht kan worden verkregen van de specifiek voor kantonzaken geldende regels. Daar staat echter tegenover dat de kantonprocedure en de procedure in procureurzaken in ver-gaande mate zijn geharmoniseerd. Het belangrijkste verschil blijft de mogelijkheid om bij de kantonrechter in persoon of bij

‘procederen per post’ (art. 82/2.1.5 lid 1 NRv). Blijkbaar leidt het tevoren insturen van conclusies e.d. niet tot veel problemen. Bovendien kan het procederen per post tot een versnelling van de procedure leiden in al die gevallen waarin een partij, direct na ontvangst van de conclusie van de wederpartij, haar eigen conclusie indient bij de griffie. Niet hoeft dan te worden gewacht tot de eerstkomende roldatum waarop de conclusie of akte formeel kan worden genomen.

De regeling van het kantongerechtskort-

orde gekomen in deel 1 van dit drieluik. Daarom volsta ik met een zeer korte schets.

De procedure vangt aan met een dagvaarding die zowel qua formaliteiten (o.a. vermelden gevolgen verstek) als qua inhoud (vermelding van de bekende verweren van gedaagde en de bewijsaandragplicht) aan extra eisen moet voldoen (art. 111/2.3.1 NRv). De regeling inzake inschrijving van de zaak op de rol blijft gelijk (inclusief het recht van anticipatie van gedaagde) met dien verstande dat de huidige jurisprudentie inzake de mogelijkheid van herstel (binnen

het beantwoorden van vragen van de rechter, het partijstandpunt uit de doeken te doen. Bestaat die gelegenheid niet, dan is het aan partijen om alsnog aanspraak te maken op re- en dupliek en/of pleidooi.

Het verdient overigens aanbeveling om dit punt zonodig bij aanvang van de comparitie al met de comparitierechter te bespreken. Bij gebreke van een comparitie na antwoord hebben partijen wel gewoon recht op re- en dupliek en pleidooi. Zie art. 132/2.4.8 en 134/2.4.10 NRv.

De nieuwe wettelijke regeling houdt rekening met zowel gerechten die een traditionele rolzitting kennen, als gerechten die werken met een schriftelijke rol (art. 82/2.1.5 lid 3 NRv). Werkt een gerecht nog met een traditionele rolzitting, dan moeten processtukken ook op die rolzitting worden uitgewisseld. Schriftelijke indiening tevoren is dan niet mogelijk.

Eiser kan vanzelfsprekend zijn eis wijzigen. Dit hoeft niet de toestemming van de rechter. Nieuw is wel dat de rechter ambtshalve een eisvermeerdering kan weigeren (art. 130/2.4.6 lid 1 NRv). Deze regel is echter met name ingegeven ter bescherming van in persoon procederende gedaagden en ter voorkoming van onredelijke vertraging van het geding.¹¹ Nieuw is ook dat het verzet van gedaagde tegen een eiswijziging niet meer bij akte hoeft. Blijft echter gelden dat verzet bij conclusie de geloofwaardigheid van dat verzet kan aantasten.

Gedaagde kan (uiterlijk) bij antwoord een eis in reconventie instellen (waarover ook hiervoor). Het is vervolgens aan de rechter om te bepalen of hij direct daarna een comparitie na antwoord gelast of dat hij eerst het antwoord van gedaagde in reconventie wil afwachten.

Na dit alles volgt vonnis, waarover meer hierna, onder ‘Vonnissen’ (p. 742).

Incidenten

Afdeling 2.9 is gewijd aan incidenten. In grote lijnen is de regeling in lijn met het huidige recht. Naast een algemene opmerking maak ik slechts ten aanzien van twee incidenten een opmerking.

De wetgever introduceert bij incidenten de mogelijkheid van het zogeheten ‘kortsluiten’. Stelt één der partijen een inciden-

Samenhangende vorderingen worden zoveel mogelijk in één hand gehouden

geding (art. 116 Rv) wordt, hoewel in de praktijk een groot succes, weer geschrapt. De regeling van het kort geding bij de president (straks: voorzieningenrechter) in art. 254/2.13.1 e.v. NRv gaat ook gelden voor de kantonrechter, rechtsprekend in kort geding. De uitsluiting van appel en cassatie en in plaats daarvan het middel van de niet-eens-verklaring keren niet terug. Wel blijft gelden dat partijen in kantonzaken mogen kiezen tussen een kort geding bij de kantonrechter of bij de president. Bij de kantonrechter kunnen partijen vanzelfsprekend in persoon procederen (hoewel art. 254/2.13.1 lid 5 NRv op eerste oog wellicht anders doet vermoeden; zie echter ook art. 259/2.13.6 jo. art. 79/2.1.2 NRv).

Op 1 oktober 2001 is een landelijk rolreglement voor de civiele rol op de kantonrechten in werking getreden.¹⁰ Zonder dat reglement zou na de bestuurlijke onderbrenging met recht kunnen worden gezegd dat het landelijke rolreglement voor de rechtbanken ook gaat gelden voor de sectoren kanton binnen die rechtbanken. Gegeven het reglement voor de kantongerechten kan men daarover twijfelen. Derhalve verdient het aanbeveling dat tijdig duidelijk wordt hoe rechtbanken met deze mogelijke tweedeling omgaan.

Procedure in procureurzaken

De veranderingen ten aanzien van de huidige rechtbankprocedure zijn reeds aan de

veertien dagen na de eerste roldatum) van het verzuim van inschrijving ter rolle is gecodificeerd in art. 125/2.4.1 lid 2 NRv. De tekst van dit artikel staat er niet aan in de weg dat gedaagde of in beroep geïntimeerde van deze mogelijkheid tot herstel gebruik maakt, bijvoorbeeld met het oog op het instellen van een eis in reconventie in eerste aanleg of in beroep het instellen van incidenteel appel.

Een conclusie van eis ontbreekt, gelijk in de huidige kantongerechtsprocedure. Wil eiser producties in het geding brengen, dan doet hij dat bij akte of via het zogeheten B-formulier van het landelijk rolreglement voor de rechtbanken. Vervolgens is het woord aan gedaagde in diens conclusie van antwoord. Ook op gedaagde rust een bewijsaandragplicht (art. 128/2.4.4 lid 5 NRv).

Na de conclusie van antwoord volgt in beginsel een comparitie na antwoord. Nieuw is dat na zo'n comparitie partijen geen recht meer hebben op re- en dupliek noch op pleidooi. Partijen moeten derhalve rekening ermee houden dat de dagvaarding respectievelijk conclusie van antwoord mogelijk het eerste en tevens laatste schriftelijke stuk is waarin zij hun standpunt uiteen kunnen zetten. Hiermee beoogt de wetgever de tactiek van ‘het kruut droog houden’ uit te bannen. De nieuwe regeling vereist overigens wel dat ter comparitie voldoende gelegenheid moet bestaan om, naast

tele vordering in en wordt daartegen door de wederpartij geen verweer gevoerd, dan kan direct op de rol een toewijzend vonnis worden gewezen dat geen motivering behoeft (art. 232/2.11.4 lid 2 aanhef en sub 2 NRv). Doel is – ook hier – versnelling van de procedure.

Voor het vrijwaringsincident is verandering gebracht in de termijn voor het instellen van beroep. Is de eis in de hoofdzaak afgewezen en derhalve ook – want een automatisme – de vordering in de vrijwaringszaak en stelt eiser in de hoofdzaak op de

geen oorzaak is voor schorsing van het geding. Wel kan de rechtsopvolger (denk aan de cessionaris) zich voegen of tussenkomen (waarbij de cessionaris dan betaling aan zichzelf kan vorderen). Betwijfeld moet worden of de wetgever zich heeft gerealiseerd wat de gevolgen zijn van deze beoogde wijziging. Bedacht dient immers te worden dat de wederpartij onder omstandigheden belang kan hebben bij domweg doorprocederen tegen de rechtsvoorganger (bijvoorbeeld in verband met de verhaalbaarheid van een mogelijke kostenveroorde-

regeling is het voorkomen van ernstige vertraging van de procedure doordat een partij in gebreke blijft met de betaling van het voorschot.

Ten slotte is nieuw de mogelijkheid van het horen door de rechter van een partijdeskundige (art. 200/2.8.51 NRv). Thans worden die partijdeskundigen wel als getuige gehoord, maar die constructie is gewrongen aangezien van een echte getuigenis geen sprake is. Overigens blijft het mogelijk om partijdeskundigen hun bevindingen op schrift te laten stellen en als productie (schriftelijk bewijs) in het geding te brengen. Ook blijft gelden dat een partijdeskundige aan de ene kant veelal een partijdeskundige aan de andere kant uitlokt (die, hoe kan het ook anders, tot een andere uitkomst komt), waarna de rechter zich vaak toch genoodzaakt ziet een onafhankelijke deskundige te benoemen die de knoop uiteindelijk moet doorhakken.

Voor de sectorcompetentie zal mede worden gelet op een wijziging van eis

laatste dag van de appeltermijn beroep in, dan kan het voorkomen dat (de onoplettende) gedaagde in de hoofdzaak, tevens eiser in de vrijwaringszaak, niet meer tijdig beroep tegen het vonnis in de vrijwaringszaak kan instellen. Voor eiser in de vrijwaring rest dan niets anders om, voor het geval de hoofdzaak in beroep toch nog tot een veroordeling leidt, in een nieuwe zelfstandige procedure betaling van de waarborg te vorderen. Aangezien deze situatie onwenselijk wordt geacht, krijgt eiser in de vrijwaringszaak onder het nieuwe recht ruimer de tijd voor het instellen van beroep. Beroep staat open tot het moment dat in de hoofdzaak in beroep de memorie van antwoord wordt genomen (art. 339 lid 5 NRv).

Ten aanzien van het incident van schorsing en hervatting is de belangrijkste (mogelijke) verandering vreemd genoeg opgenomen in de toelichting. Een van de gronden voor schorsing blijft 'het ophouden van de betrekkingen waarin een partij het geding voerde, hetzij ten gevolge van rechtsopvolging onder algemene titel op een ander, hetzij door een andere oorzaak.' (art. 225/2.10.1 lid a sub c NRv; zie het huidige art. 254 aanhef en sub 3 Rv). Blijkens de toelichting valt onder 'een andere oorzaak' tevens rechtsopvolging onder bijzondere titel.¹² Dit zou een wijziging betekenen ten opzichte van het huidige recht waarin rechtsopvolging onder bijzondere titel juist

ling). Het valt dan ook te bezien of de rechtspraak aansluiting zal zoeken bij deze passage in de toelichting.

Bewijs

Het bewijsrecht blijft in grote lijnen zoals het was. Ook de beperkte bewijskracht van de partij(getuige)verklaring blijft behouden, hoewel het er lang naar uit heeft gezien dat die zou worden geschrapt vanwege vermeende strijd met art. 6 EVRM. Uiteindelijk is de wetgever daarvan teruggekomen.

Nieuw is de mogelijkheid van een comparitie van partijen in aansluiting op een voorlopig getuigenverhoor (art. 191/2.8.43a NRv). Doel is met name – naast het beproeven van een schikking en het verkrijgen van inlichtingen – bespreking van de (mogelijke) verdere behandeling van de zaak. De praktijk zal uitwijzen of aan deze mogelijkheid behoefte bestaat. Voorwaarde voor een zinvol gebruik is in elk geval dat voorafgaand aan de comparitie duidelijk is welke kant eiser met zijn vorderingen opgaat.

Nieuw is ook de bepaling dat de rechter aan het niet tijdig betalen van een voorschot voor een deskundigenbericht de gevolgtrekking kan verbinden die hij geraden acht (art. 196/2.8.47a NRv). Dit zal vanzelfsprekend (in beginsel) niet in het voordeel zijn van de nalatige partij (haar stellingname wordt bijvoorbeeld verworpen nu zij bewijslevering door deskundigen frustreert). Doel van de

Afbreking van de instantie

Dit onderwerp heeft vanaf de eerste plannen van 1993 de nodige ontwikkelingen doorgemaakt. Uiteindelijk is gekozen voor een systeem dat in hoofdlijnen niet, doch op detailniveau ten dele wel in belangrijke mate afwijkt van het huidige recht. De wet kent straks drie vormen van afbreking van de instantie, te weten doorhaling, afstand van instantie en verval van instantie.

Doorhaling (art. 246-248/2.12.1–2.12.3 NRv) is niets anders dan het huidige royement (zie art. 42 Reglement I, welk artikel zal worden geschrapt). Daaraan zijn geen inhoudelijke gevolgen verbonden, zodat elke partij na doorhaling de zaak op elk gewenst moment weer kan opbrengen om voort te procederen, tenzij partijen (bijvoorbeeld in het kader van een schikking) anders zijn overeengekomen. In het huidige landelijke rolreglement voor de rechtbanken wordt ook al veelvuldig gesproken van doorhaling.

Ten aanzien van afstand van instantie (art. 249-250/2.12.4 – 2.12.5 NRv) is nieuw dat deze slechts mogelijk is zolang gedaagde nog niet voor antwoord heeft geconcludeerd. Daarna zal eiser gebruik moeten maken van de mogelijkheid van doorhaling.

Het meest ingrijpend gewijzigd is de regeling van verval van instantie (art. 251-253/2.12.6–2.12.8 NRv). Nu kan de partij waarvan de advocaat/procureur zijn termijnagenda op lange termijn het beste op orde heeft, de wederpartij overvallen met verval van instantie (met name in beroep heeft dit zin omdat als gevolg van verval van de beroepsinstantie de gunstige uitspraak in de vorige instantie in kracht van gewijsde gaat). Deze verrassingstactiek is onder het nieuwe recht niet meer mogelijk. Verval van instantie moet worden aange-

Ten aanzien van het incident van schorsing en hervatting is de belangrijkste verandering vreemd genoeg opgenomen in de toelichting

kondigd, waarna de nalatige partij alsnog een laatste gelegenheid krijgt om haar proceshandeling te verrichten (dan wel verder uitstel te rechtvaardigen). Nieuw is ook dat de nalatige partij zelf geen verval van instantie meer kan uitlokken (hetgeen onder het huidige recht nu juist de aardigste toepassing is). Ten slotte is de termijn verkort tot één jaar. Criterium is dat de proceshandeling waarvoor de zaak staat, langer dan een jaar niet is verricht. De huidige problematiek rond 'behoorlijke procesakten' waardoor de termijn voor verval van instantie opnieuw gaat lopen (art. 281 Rv), speelt derhalve geen rol meer onder het nieuwe recht.

Vonnissen

Belangrijkste wijziging ten aanzien van vonnissen is het vervallen van het onderscheid tussen de diverse tussenvonnissen (preparatoir, provisioneel, interlocutoir en incidenteel; overigens staat niets eraan in de weg om deze termen nog gewoon te hanteren, met uitzondering dan van de categorie preparatoire vonnissen die vandaag de dag – naast rolbeschikkingen – eigenlijk al geen praktische betekenis meer heeft). Dit hangt samen met een voor de praktijk wezenlijke wijziging van de regeling van het tussentijds appel. Voor alle tussenvonnissen – behoudens twee na te noemen uitzonderingen – gaat gelden dat tussentijds appel niet open-

staat, tenzij de rechter anders heeft bepaald (art. 337 lid 2 NRv). Derhalve staat appel van een tussenvonnis eerst open tegelijk met het eindvonnis (dit systeem kennen wij overigens al in de verzoekschriftprocedure; art. 429n lid 3 Rv). Wil een partij wel de mogelijkheid van tussentijds appel (bijvoorbeeld ter voorkoming van uitgebreide bewijslevering die bij een geslaagd appel overbodig wordt), dan rest haar niets anders dan bij de rechter erop aandringen om toch vooral tussentijds appel expliciet toe te staan.

Een uitzondering op juistgenoemde hoofdregel geldt voor vonnissen inzake een voorlopige voorziening (provisionele vonnissen) en voor vonnissen waarbij een rechter zich absoluut onbevoegd verklaart en de zaak verwijst naar een lagere rechter (art. 337 NRv). Tegen deze vonnissen staat wel tussentijds appel open.

Aardig om te vermelden is nog het volgende. Ingevolge art. 229/2.11.1 NRv bepaalt de rechter nadat de laatste proceshandeling is verricht, de dag waarop hij uitspraak zal doen en deelt deze mee aan partijen. Blijkens art. 2.12 van het landelijke rolreglement voor de rechtbanken volgt uitspraak na 6 weken. De wetgever stelt zich op het standpunt dat partijen er in beginsel op moeten kunnen vertrouwen dat de rechter dan ook daadwerkelijk uitspraak doet.¹³ Dit is zonder meer een gerechtvaardigd uitgangspunt in het licht van de termijnen die voor partijen gelden onder de werking van het landelijke rolreglement. Vooral nog lijkt mij een uitspraak op zes weken – alle inspanningen van de vliegende brigade ten spijt – utopisch. Zolang dit het geval is, zou zulks aanleiding moeten zijn om de partijtermijnen met de nodige soepelheid te hanteren. Het kan immers niet zo zijn dat partijen binnen een half jaar uitgeprocedeerd moeten zijn om vervolgens een half jaar of langer te moeten wachten op een vonnis.

Verstek en verzet

In lijn met de huidige kantongerechtsprocedure wordt het verstek tegen eiser (art. 75 Rv) geschrapt. Met het uitbrengen van de dagvaarding wordt eiser eenvoudigweg geacht te zijn verschenen. Ontslag van instantie keert nog wel terug indien eiser ten onrechte geen procureur stelt en dit verzuim ook niet herstelt (art. 123/2.3.12 lid 2 NRv) en indien gedaagde de zaak op de rol laat inschrijven waarna eiser niet alsnog procureur stelt of bij akte verklaart te willen doorprocederen (art. 127/2.4.3 lid 2 NRv).

De regeling van het verstek tegen gedaagde en de daarop volgende toewijzing 'tenzij onrechtmatig of ongegrond' blijft ongewijzigd (art. 139/2.6.1 NRv). Nieuw – en terecht – is dat de mogelijkheid van zuivering van het verstek weer wordt doorgetrokken naar de kantonprocedure (art. 142/2.6.4 NRv). Nieuw is eveneens dat bij meer gedaagden, van wie er één of meer niet en één of meer wel verschijnen, niet meer het systeem van de herhaalde oproeping geldt (art. 140/2.6.2 NRv). Voordeel is dat daarmee een minder gewaardeerde vertragingstactiek wordt geëlimineerd. Keerzijde is echter dat een niet verschenen gedaagde die daadwerkelijk met de zaak niet bekend was, van een koude kermis thuis kan komen. Behouden blijft immers de regel dat de uitspraak ten opzichte van alle gedaagden geacht wordt contradictoer te zijn, zodat slechts hoger beroep en geen verzet openstaat voor de niet verschenen gedaagde. Voor die situaties waarin gedaagde daadwerkelijk geen verweer heeft kunnen voeren, zal art. 6 EVRM dan zo mogelijk uitkomst moeten bieden.¹⁴

Ten aanzien van het verzet tegen verstekvonnissen geldt om te beginnen dat de termijn van veertien dagen wordt verlengd tot vier weken (voor buitenlandse gedaagden acht weken; art. 143/2.7.1 NRv). De termijn blijft gekoppeld aan betekening van het verstekvonnis aan gedaagde in persoon en aan een door gedaagde persoonlijk gepleegde daad van bekendheid met het verstekvonnis. Nieuw is dat de voltooide executie van het verstekvonnis niet meer het einde van het recht van verzet markeert, maar juist het begin van de verzettermijn van vier respectievelijk acht weken (art.

143/2.7.1 lid 3 NRv). Ook deze regeling sluit overigens niet uit dat een verstekvonnis in kracht van gewijsde gaat zonder dat gedaagde bekend is met het verstekvonnis. Ook dan zal art. 6 EVRM uitkomst moeten bieden (zie het in noot 13 genoemde arrest).

Met het oog op de betekening in persoon valt te melden dat deze specifieke wijze van betekening ook mogelijk c.q. verduidelijkt wordt bij publiek- en privaatrechtelijke rechtspersonen en andere vennootschappen (art. 48-51/1.6.4-1.6.7

tot de enigszins wonderlijke situatie leidt dat de procedure in beroep deels geheel andere regels kent dan de procedure in eerste aanleg).

Was dit alles?

Het antwoord op deze vraag kan uiteraard niet anders dan ontkennend luiden. De wetsvoorstellen rond het gewijzigde procesrecht bevatten nog tal van wijzigingen die in het bestek van deze bijdrage zelfs niet zijn aangestipt. Voor die wijzigingen is het wachten op de literatuur (studieboeken,

procesrecht de komende jaren – mede als gevolg van de jurisprudentie die valt te verwachten – zeer zeker geen rustig bezit. n

Verval van instantie moet worden aangekondigd, zodat de verrassingstactiek niet meer mogelijk is

NRv). Daarnaast wordt de mogelijkheid van betekening in persoon aan een gedaagde in het buitenland gecreëerd (art. 55/1.6.11 lid 2 NRv). Voorts staat de weigering om het stuk van de deurwaarder in ontvangst te nemen, in het vervolg niet meer in de weg aan een geslaagde betekening in persoon (art. 46/1.6.2 lid 3 NRv).

Ten aanzien van de daad van bekendheid verandert strikt genomen niets. Gelet op de langere verzettermijn valt echter niet uit te sluiten dat in de toekomst de daad van bekendheid in de jurisprudentie iets minder stringent wordt uitgelegd dan thans het geval is.

Overgangsrecht

Het overgangsrecht luidt eerbiedigende werking. Is een zaak bij een gerecht aanhangig (hetgeen het geval is vanaf de betekening van de dagvaarding c.q. de indiening van het verzoekschrift) vóór inwerkingtreding van het nieuwe recht, dan blijft het oude procesrecht voor de procedure in die instantie gelden. Wordt uitspraak door dat gerecht gedaan vóór inwerkingtreding, dan gelden de oude beroepstermijnen. Wordt uitspraak gedaan na inwerkingtreding, dan gelden de nieuwe beroepstermijnen. Is het beroep aanhangig vóór inwerkingtreding, dan geldt ook in beroep het oude procesrecht. Wordt het beroep eerst aanhangig gemaakt na inwerkingtreding, dan geldt in beroep wel het nieuwe procesrecht (hetgeen

Tekst & Commentaar, monografieën en tijdschriftartikelen) die kort na inwerkingtreding zal verschijnen. De stroom jurisprudentie zal zeker volgen.

Doch ook dan is het nog niet over met de wijzigingen. Per 1 maart 2002 treedt de zogeheten EG-executieverordening in werking. Deze verordening komt voor het merendeel van de EG-landen in de plaats van het EEX.¹⁵ Het wachten is ook nog op de inwerkingtreding van de uitvoeringswet met betrekking tot de EG-betekendingsverordening.¹⁶ Ook de bewijsverordening is ten slotte in aantocht.¹⁷

Vervolgens heeft de wetgever aangekondigd na invoering aan de slag te gaan met een fundamentele herbezinning op het burgerlijk procesrecht. Alle vragen die in het kader van de huidige wetgeversoperatie niet 'konden' worden beantwoord, zullen dan aan bod komen. Hierbij gaat het om o.a. de vraag naar een mogelijke uniforme rechtsingang, de inrichting van de procedure, de eis van verplichte procesvertegenwoordiging, de procedure in appel en cassatie, de plaats van ADR, de rol van internet, etc. Bedenkt men echter dat de onderhavige, uiteindelijk grotendeels technische operatie al bijna tien jaar heeft geduurd (het eerste voorontwerp dateert van april 1993), dan zal niet verbazen dat een fundamentele wijziging van het burgerlijk procesrecht nog wel enige tijd op zich zal laten wachten. Desondanks blijft het burgerlijk

Noten

- 1 M. Ynzonides is advocaat bij De Brauw Blackstone Westbroek
- 2 M. Kremer, *Het toekomstig burgerlijk procesrecht (1), de contouren*, p. 319–324 en J.W. Rutgers, *Toekomstig burgerlijk procesrecht (2), Rechtsmacht van de Nederlandse rechter*, p. 364–368. Zie overigens ook de bijdrage van A. Knigge, Herstel van kennelijke fouten in vonnissen, arresten en beschikkingen, *Advocatenblad* 2000, p. 294–299 en de diverse bijdragen in de Orde-Special van het *Advocatenblad*, 2001-15. In andere tijdschriften (m.n. *TCR*) wordt vanzelfsprekend ook aandacht aan de materie besteed. Ik laat een droge opsomming van tijdschriftartikelen hier achterwege.
- 3 Een betere term heb ik nog niet kunnen bedenken. De term '(sector) rechtbank' ter afbakening van de 'sector kanton' is in mijn ogen niet bruikbaar, omdat 'rechtbank' dan zowel het geheel als een sector binnen het geheel zou zijn. Bovendien doet de term 'rechtbank' te zeer denken aan de huidige bevoegdheidsverdeling tussen kantonrechter en rechtbank die naar nieuw recht nu juist overboord is gezet. Nadeel van de term 'sector civiel' is weer dat civiel meer doet denken aan de afbakening tussen civiel -, straf- en bestuursrecht terwijl de 'sector kanton' meer rechtsgebieden dekt.
- 4 NJB 2000, p. 805–806.
- 5 Dit in verband met het beginsel van hoor en wederhoor zoals neergelegd in art. 21/1.3.3 NRv, aldus TK 2000–2001, 27 824, nr. 3 (MvT), p. 35.
- 6 TK 2000–2001, 27 824, nr. 3 (MvT), p. 35.
- 7 Eerder heeft de Commissie–Van Delden (*Gericht verplicht*, 1997, par. 5.2) al voorgesteld om voor arbeidszaken een financiële bovengrens in te voeren voor zaken die door de kantonrechter worden behandeld.
- 8 TK 2000–2001, 27 824, nr. 3 (MvT), p. 39.
- 9 TK 2000–2001, 27 824, nr. 3 (MvT), p. 37–38.
- 10 Zie het middenkatern van dit *Advocatenblad*; zie ook www.rechtspraak.nl. Nadere informatie geeft M.L.J.C. van Emden-Geenen, *Praktisch procederen*, 2001/5, p. 114–116. Overigens was dit reglement ten tijde van het schrijven van dit artikel nog niet in de *Saatscourant* gepubliceerd, zodat invoering wel erg 'geruisloos en informeel' heeft plaatsgevonden.
- 11 TK 1999–2000, 26 855, nr. 3 (MvT), p. 110
- 12 TK 1999–2000, 26 855, nr. 3, p. 130.
- 13 TK 1999–2000, 26 855, nr. 5 (Nota n.a.v. Verslag), p. 70.
- 14 Vergelijk HR 25 februari 2000, *NJ* 2000, 509 (HJS).
- 15 Nader hieromtrent P. Vlas, *WPNR* 2000 (6421), p. 745–753.
- 16 Waarover laatstelijk P.J.M. van Schmidt auf Altenstadt, *Advocatenblad* 2001, p. 594–595.
- 17 Waarover M. Freudenthal, *Advocatenblad* 2001, p. 526–528.

Hoe zat het ook alweer met... domiciliekeuze (2)?

In zijn vorige bijdrage over domiciliekeuze (Advocatenblad 2001-13, p. 506-507) kondigde Willem Heemskerk aan dat hij zou ingaan op de betekenis van het gekozen domicilie als adres waar de appèl- of cassatiedagvaarding kan worden uitgebracht.

Willem Heemskerk
redactielid

Relevant voor de betekenis van het gekozen domicilie als adres waar de appèl- of cassatiedagvaarding kan worden uitgebracht zijn de art. 343 lid 1 en 407 lid 5 Rv, die bij Wet van 3 juli 1985 zijn aangevuld respectievelijk toegevoegd.¹ Art. 343 lid 1 Rv bepaalt dat de appèldagvaarding ook kan worden uitgebracht 'aan het kantoor van de advocaat of, indien een procureur is opgetreden, van de procureur, bij wie degene voor wie de dagvaarding bestemd is in eerste aanleg woonplaats heeft gekozen.'

Appèl van kantongerechtsvonnis

De wetgever ging er nog vanuit dat de appèldagvaarding tegen een kantongerechtsvonnis slechts aan het kantoor van de advocaat kan worden uitgebracht, als de geïntimeerde daar in eerste aanleg *uitdrukkelijk* woonplaats heeft gekozen, hetgeen veelal slechts voor eiser zal gelden, te weten: in de inleidende dagvaarding.² De Hoge Raad heeft die toepassing echter uitgebreid tot het kantoor van de advocaat van de gedaagde die voor die gedaagde als gemachtigde in eerste aanleg is verschenen, ook al is dat niet met een uitdrukkelijke domiciliekeuze gepaard gegaan.³

Appèl van rechtbankvonnis

In rechtbankzaken geldt, zoals bekend, verplichte procesvertegenwoordiging. Veelal wordt in de inleidende dagvaarding niet slechts domicilie gekozen bij de procureur, maar ook bij een (de zaak behandelend) advocaat.⁴ Art. 343 lid 1 Rv brengt echter niet mee dat het appèlexploot in zo'n geval

– facultatief – aan het kantoor van die advocaat mag worden uitgebracht.⁵

Appèl van kort geding vonnis

Art. 343 Rv is ook in kort geding van toepassing, zodat een appèlexploot aan het kantoor van de procureur die in kort geding optrad kan worden uitgebracht. Bedacht dient echter te worden dat ingevolge art. 290 lid 1 Rv de (oorspronkelijke) gedaagde niet verplicht is procureur te stellen, maar zich wel veelal door een advocaat laat vertegenwoordigen. In zo'n geval mist betekening aan het kantoor van die advocaat doel.

Art. 407 lid 5 Rv bepaalt dat de betekening van de cassatiedagvaarding 'ook (kan) geschieden aan het kantoor van de procureur, bij wie degene voor wie de dagvaarding bestemd is in de vorige instantie laatstelijk woonplaats heeft gekozen.'

Cassatie van een kantongerechtsvonnis

Naar de letter genomen biedt art. 407 lid 5 Rv geen alternatief betekeningadres als van een kantongerechtsvonnis cassatieberoep wordt ingesteld, nu immers in kantongerechtszaken geen procureur behoeft te worden gesteld. De Hoge Raad heeft dat echter als een kennelijke omissie van de wetgever aangemerkt, en geoordeeld dat een redelijke wetstoepassing meebrengt dat in zo'n geval de cassatiedagvaarding ook mag worden uitgebracht aan het kantoor van de advocaat, die verweerder in cassatie in de

procedure voor de kantonrechter heeft vertegenwoordigd.⁶

Cassatie van rechtbankvonnis of hofarrest

Het spreekt vanzelf dat de cassatiedagvaarding tegen een rechtbankvonnis of hofarrest niet rechtsgeldig kan worden uitgebracht bij een verkeerde procureur⁷ en ook niet bij de procureur die in eerste instantie, maar niet in hoger beroep is opgetreden.⁸

Oproeping na cassatie en verwijzing

In een arrest uit 1994⁹ heeft de Hoge Raad bepaald dat na cassatie en verwijzing – veelal naar een andere rechter – exploten tot oproeping van de wederpartij tot voortzetting van het geding in appèl kunnen worden uitgebracht aan de door de wederpartij vóór de cassatieprocedure gekozen woonplaats, zolang die wederpartij geen nieuwe procureur heeft gesteld en nieuwe woonplaats gekozen, dan wel, met analogische toepassing van art. 343 lid 1 en 407 lid 5 Rv, aan het kantoor van de advocaat bij de Hoge Raad, bij wie de wederpartij in het geding in cassatie laatstelijk woonplaats heeft gekozen.

Herstel mogelijkheden

Een betekening die bijna goed, maar toch verkeerd is, behoeft gezien art. 93 lid 3 en 94 lid 1 Rv zelden fatale gevolgen te hebben, ook al is de appèl- of cassatietermijn verstreken op het moment dat het gebrek wordt ontdekt. In een geval waarin de cas-

satiedagvaarding was uitgebracht aan de procureur van de wederpartij in *eerste* instantie gaf de Hoge Raad gelegenheid tot hernieuwde oproeping, omdat uit een brief van de cassatie-advocaat van die wederpartij aan de Hoge Raad bleek dat deze zich slechts met het oog op eventuele nietigheid niet stelde en dus tevens bleek dat de dagvaarding tijdig de wederpartij had bereikt.¹⁰ Voorts werd de mogelijkheid van herstel geboden in een geval waarin de cassatiedagvaarding aan het kantoor van de *advocaat* van de wederpartij in vorige instantie werd uitgebracht, waarbij de Hoge Raad tegen de achtergrond van het gegeven dat het kantoor van de landsadvocaat betrof er vanuit ging dat die dagvaarding de Staat had bereikt.¹¹ Maar het meest legendarisch is toch wel het geval waarin de Hoge Raad uitbrenging van de appèldagvaarding aan de *eigen* procureur sauveerde, nu dat gebrek vóór de aangezegde rechtsdag – maar inmiddels buiten de appèltermijn – was hersteld.¹² Toch zijn de mogelijkheden van herstel niet onbegrensd: in een geval waarin de cassatiedagvaarding tegen een kantongerechtsvonnis was betekend aan het kantoor van de *deurwaarder* waar de wederpartij in die kantongerechtsprocedure domicilie had gekozen werd – omdat die mogelijkheid van betekening in art. 407 lid 5 Rv niet is voorzien (en vóór de aangezegde rechtsdag geen hersteexploot was uitgebracht) – het gevraagde verstek geweigerd en de instantie geëindigd verklaard.¹³

Buitenlandse wederpartij

Het Haags Rechtsvorderingsverdrag 1954 verzet zich niet tegen betekening op de in art. 407 lid 5 (en naar aan te nemen valt: 343 lid 1) Rv bedoelde wijze.¹⁴ Ook onder gelding van het Haags Betekeningsverdrag 1965 kon/kan via de art. 343 lid 1 of 407 lid 5 Rv de appèl- respectievelijk de cassatietermijn worden gered, zij het dat bij niet-verschijnen van de buitenlandse wederpartij de rechter de gelegenheid diende/dient te bieden tot oproeping tegen een nieuwe datum, ditmaal met inachtneming van de bepalingen van het Verdrag.¹⁵ Ik heb voor de uitbrenging van appèl- of cassatiedagvaarding conform de

Europese Betekeningsverordening een gelijke benadering verdedigd,¹⁶ maar daaraan zijn – althans totdat de Hoge Raad heeft gesproken – grote risico's verbonden.¹⁷

Domiciliekeuze ex art. 1:15 BW

Indien uitdrukkelijk domicilie wordt gekozen op een adres, met het oog op de uitbrenging van een (appèl- of cassatie)dagvaarding, dan kan die dagvaarding op dat adres rechtsgeldig worden uitgebracht.¹⁸ Bedacht dient te worden dat een domiciliekeuze in een dagvaarding ten kantore van een advocaat en/of procureur niet als zodanige woonplaatskeuze volstaat, waar zij ingevolge art. 133 lid 3 Rv slechts gedurende de instantie geldt.¹⁹ Is door een buitenlandse partij domicilie gekozen op de voet van art. 1:15 BW met het oog op dagvaarding, dan is het Betekeningsverdrag niet toepasselijk,²⁰ verdedigbaar is dat voor de Betekeningsverordening hetzelfde geldt.

Executie

In geval van executie biedt art. 438a Rv sinds 1 januari 1992 (daarvóór, in beperktere vorm, art. 439 lid 5 (oud) Rv) een alternatief betekeningsadres: 'Aan een in verband met de executie volgens wettelijk voorschrift gekozen woonplaats kunnen alle betekeningen en exploiten worden gedaan, zelfs van verzet, hoger beroep en cassatie.' De wetgever noemt²¹ in dat verband de volgende artikelen: 439 lid 3, 440 lid 1 onder c, 474c lid 1 onder d, 475 lid 1 onder d, 479i lid 1 onder d, 502 lid 4 en 504 lid 2 Rv. Al deze bepalingen voorzien in een verplichte woonplaatskeuze ten kantore van de (beslaglegend) deurwaarder, terwijl de art. 439 lid 3 en 502 lid 4 Rv aanvullende woonplaatskeuze bij een advocaat toestaan; art. 504 lid 2 Rv geeft de mogelijkheid van alternatieve woonplaatskeuze bij de notaris (te wiens overstaan de executieverkoop van een onroerende zaak zal plaatsvinden).

Verzet

Art. 83 lid 1 Rv staat toe dat de verzetdagvaarding wordt uitgebracht 'ter gekozen woonplaats van den oorspronkelijken eischer.'. Daarmee wordt niet slechts

gedoeld op een op grond van art. 1:15 BW of in het kader van de executie gekozen domicilie, maar ook op de domiciliekeuze ex art. 5 lid 1, aanhef en sub 1° Rv.²² Dat impliceert dat in voorkomende gevallen de verzetdagvaarding, afhankelijk welke domiciliekeuze(n) is (zijn) gedaan, ook bij de deurwaarder en/of advocaat en/of procureur van de eisende partij kan worden uitgebracht, of zelfs ter griffie van het betreffende gerecht, als daar domicilie is gekozen. Daaraan staat niet in de weg dat de domiciliekeuze ingevolge art. 133 lid 3 Rv slechts gedurende de instantie geldt, nu de verzetprocedure tot dezelfde instantie als de daaraan voorafgaande verstekprocedure behoort.²³

Nieuwe rechtsvordering

Wetsvoorstel 26 855 – dat vermoedelijk per 1 januari 2002 in werking zal treden – kent in art. 1.6.17 lid 1²⁴ een aanzienlijke verruiming van alternatieve betekeningsadressen: 'Een exploit waarbij verzet wordt gedaan of waarbij hoger beroep of beroep in cassatie wordt ingesteld, kan ook worden gedaan aan het kantoor van de advocaat, procureur of deurwaarder bij wie degene voor wie het exploit is bestemd, laatstelijk ter zake woonplaats heeft gekozen.'. Nu blijkens de parlementaire geschiedenis²⁵ de in noot 4 genoemde jurisprudentie van de Hoge Raad wordt gehandhaafd en zelfs uitgebreid tot de als gemachtigde optredende deurwaarder, terwijl ook uitdrukkelijk een dubbele woonplaatskeuze (conform een wens van de NVvR) mogelijk wordt gemaakt, impliceert deze bepaling dat de appèl- en de cassatiedagvaarding tegen een kantongerechtsvonnis²⁶ bij het kantoor van de gemachtigde advocaat of deurwaarder van de wederpartij mogen worden uitgebracht, en de appèl- en de cassatiedagvaarding tegen een rechtbankvonnis of hofarrest bij het kantoor van de procureur en/of de advocaat van de wederpartij, wat de laatste betreft indien en voor zover daar domicilie is gekozen.²⁷ Wat het verzet betreft is er niets nieuws onder de zon, terwijl art. 438a Rv ongewijzigd terugkeert in lid 2 van art. 1.6.17. Overigens bepaalt art. VII van wetsvoorstel 26 855, waarin het overgangs-

Hoe zat het ook alweer met...

recht is neergelegd, dat ten aanzien van de *mogelijkheid* van het aanwenden van rechtsmiddelen tegen rechterlijke beslissingen die vóór de datum van inwerkingtreding van de wet tot stand zijn gekomen het huidige recht van toepassing blijft. Tenzij 'mogelijkheid' moet worden onderscheiden van 'wijze waarop', houdt dat mijns inziens in dat de verruimde betekeningmogelijkheden slechts voor na 1 januari 2002 gewezen vonnissen of arresten betekenis zullen kunnen hebben, hoewel ik er een lans voor zou willen breken de verruimde betekeningmogelijkheden op alle na 1 januari 2002 uitgebrachte appèl-, cassatie- en verzetsdagvaardingen van toepassing te laten zijn.

Aan het kantoor

Zowel onder huidige als onder nieuw recht is het *kantooradres* van de advocaat/procureur/deurwaarder (in sommige gevallen) het alternatieve betekeningadres, zulks uiteraard ter onderscheiding van diens

privé-adres. De wet voorziet echter niet in een antwoord op de vraag wat te doen als op het moment van uitbrenging (1) de desbetreffende advocaat/procureur/deurwaarder de praktijk heeft neergelegd, (2) hij naar een ander kantoor binnen het arrondissement is vertrokken, (3) hij naar een ander kantoor buiten het arrondissement is vertrokken of (4) het hele kantoor inmiddels is verhuisd, daarbij nog te onderscheiden dat opposant, appellant of eiser tot cassatie van deze gewijzigde omstandigheid wel/niet wist. Dat alleen het kantooradres – dus onafhankelijk van de advocaat/procureur/deurwaarder bij wie domicilie is gekozen – niet maatgevend is, blijkt uit een recent arrest van de Hoge Raad;²⁸ dat betekent dat als de advocaat/procureur/deurwaarder de praktijk heeft neergelegd niet zonder meer aan diens (oude) kantooradres het exploit mag worden gelaten. In geval 1 is er derhalve geen alternatief meer en zal het exploit aan (de woonplaats van) de

wederpartij zelf moeten worden betekend. Over de gevallen 2 en 3 heeft de wetgever zich indertijd uitgelaten²⁹: 'Indien de betreffende advocaat intussen zijn kantoor heeft verplaatst, zal de betekening aan het nieuwe kantooradres kunnen plaatsvinden.' Met betrekking tot geval 4 lijkt het mij vanzelf te spreken dat het exploit aan het nieuwe kantooradres kan worden uitgebracht. Blijkt de opposant, appelland of eiser tot cassatie bij één van de hier genoemde gewijzigde omstandigheden naar het oordeel van de rechter toch de verkeerde keuze te hebben gemaakt, of hij nu wel of niet van die wijziging wist, dan lijkt mij daarin in geen van de gevallen een gebrek besloten te liggen dat het aannemelijk maakt dat de wederpartij niet verschijnt: op grond van art. 93 lid 3 Rv zou de rechter hernieuwde oproeping, met herstel van het gebrek, mogelijk moeten maken. n

Noten

- 1 In werking getreden op 1 oktober 1985; voordien kende de wet die mogelijkheid niet, maar zij werd wel al bepleit in het Rapport inzake Versnelling van de Civiele Procedure, in 1966 uitgebracht aan de NVvR en de NOvA, *Advocatenblad* 1967, p. 305.
- 2 TK 1983-1984, 18 052, nr. 5, p. 9.
- 3 HR 12 december 1986, *NJ* 1987, 999 (WLH).
- 4 Deze laatste domiciliekeuze heeft slechts tot doel om onder de aandacht te brengen wie de zaak feitelijk behandelt.
- 5 Zie EK 1984-1985, 18 052, nr. 126b, p. 4.
- 6 Aldus HR 19 januari 1990, *NJ* 1990, 328, rov. 2.2, overigens in navolging van het betoog van J.J. Dekker, Het uitbrengen van exploiten bij advocaten en procureurs, *Advocatenblad* 1987, p. 199, m.k. en r.k..
- 7 HR 17 juni 1988, *NJ* 1988, 959, rov. 2.
- 8 HR 6 november 1987, *NJ* 1988, 209 (WHH), rov. 2.
- 9 HR 21 oktober 1994, *NJ* 1995, 398 (HJS), rov. 3.2.
- 10 HR 9 juni 1989, *NJ* 1990, 106 (WHH onder 107), rov. 3.3. Vgl. Hof Amsterdam 31 mei 1990, *NJ* 1991, 333 voor wat betreft betekening van de appèldagvaarding bij de voorlaatste procureur in de vorige instantie.
- 11 HR 9 juni 1989, *NJ* 1990, 107 (WHH), rov. 2.3. Zie ook Hof Den Haag 24 juni 1992, *NJ* 1993, 388 (niet in extenso), voor een vergelijkbaar geval.
- 12 HR 29 april 1994, *NJ* 1995, 269 (HJS), rov. 3.2.
- 13 HR 21 november 1997, *NJ* 1998, 132, rov. 2.1. Coulanter was Rb Zwolle 12 juli 1995, Prg. 1995, nr. 4395, p. 733-735, waarin in het geval van een bij de deurwaarder uitgebrachte appèldagvaarding de mogelijkheid van hernieuwde oproeping werd geboden, omdat 'niet is gebleken dat (...) als gevolg van dat verzuim niet in rechte is verschenen'.
- 14 HR 12 mei 1989, *NJ* 1989, 678, rov. 2. Zie over de oproepingstermijn HR 2 oktober 1992, *NJ* 1994, 349.
- 15 Aldus HR 27 juni 1986, *NJ* 1987, 764 (WHH), rov. 3; HR 18 december 1987, *NJ* 1989, 259, rov. 2. Zie voorts Hof Den Bosch 13 februari 1990, *NJ* 1990, 646 en 13 maart 1990, *NJ* 1991, 484 voor gevallen waarin de appèldagvaarding, bestemd voor de buitenlandse wederpartij, ook nog eens aan de *advocaat* in vorige instantie was uitgebracht, met een alternatieve mogelijkheid voor herstel.
- 16 Interregnum Betekeningsverordening, *Advocatenblad* 2001-14, p. 534.
- 17 P.J.M. von Schmidt auf Altenstadt, 'Interregnum: U nader een gevaarlijke kruising!', *Advocatenblad* 2001-15, p. 594. Zie ook H.F. van Rijswijk, NbBW 2001, p. 84.
- 18 Maar het hoeft niet, aldus reeds HR 10 mei 1912, W. 9354, m.nt. JWM.
- 19 Vgl. ook HR 12 januari 1979, *NJ* 1979, 290 (WHH); HR 8 januari 1982, *NJ* 1983, 777 (WHH); HR 21 november 1997, *NJ* 1998, 132, rov. 2.1.
- 20 Aldus Hof Amsterdam 21 december 1989, *NJ* 1991, 485, rov. 4.5.
- 21 TK 1980-1981, 16 593, nr. 3, p. 32.
- 22 Zie M. Ynzonides, *Verstek en verzet*, diss. Rotterdam, Deventer 1996, p. 164.
- 23 HR 21 april 1995, *NJ* 1995, 682 (HER), rov. 3.4. Vgl. ook Hof Den Haag 13 mei 1982, *NJ* 1983, 259.
- 24 Dat overigens, op het woord deurwaarder in plaats van gerechtsdeurwaarder na, letterlijk overeenstemt met art. 1.6.17 van het ingetrokken wetsvoorstel 24 651.
- 25 TK 1999-2000, 26 855, nr. 3, p. 74.
- 26 Bij inwerkingtreding van wetsvoorstel 27 181 is dat overigens niet langer het juiste woord.
- 27 De in noot 4 bedoelde domiciliekeuze krijgt dus een andere betekenis.
- 28 HR 29 juni 2001, *RvdW* 2001, 128, rov. 3.3.
- 29 EK 1984-1985, 18 052, nr. 126b, p. 5.

Peter Nicolai

Advocaat en cultuur

Jan Pieter Nepveu
freelance journalist

Prof. mr. Peter Nicolai (54), behalve advocaat ook docent bestuursrecht aan de Universiteit van Amsterdam en de Open Universiteit, heeft 'een vrije dag'. Gekleed in een zalmkleurige broek met trui zet hij een kopje thee, maakt een tafel vrij van papieren en dossiers, en biedt een stoel aan.

Nicolai Advocaten is een in bestuursrecht gespecialiseerd klein kantoor vlakbij het Concertgebouw. Nicolai behartigt doorgaans belangen van individuen en groepen die bestuursrechtelijk dreigen te worden vernietigd, zoals eerder Willem Oltmans, en nu toneelgroep Discordia.

De wereld van de podiumkunst is Nicolai niet vreemd. Atzo Nicolai bijvoorbeeld, voormalig secretaris van de Raad voor Cultuur, nu VVD-kamerlid, is een neef. En zijn vader, Con Nicolai, was theatercriticus bij *Het Parool* en hoofd drama/kunstsaken bij de AVRO. Als jongen ging Nicolai natuurlijk vaak met hem mee. Hij lacht. 'Het ballet *De stervende zwaan* heb ik zeker elf keer gezien.'

In de toneelwereld is toneelgroep Discordia een begrip. Desondanks heeft Van der Ploeg, op advies van de Raad voor Cultuur, de subsidie stopgezet. 'Een blamage' noemt Nicolai de gang van zaken. 'De rechtsbescherming is een ramp, het stelt helemaal niets voor.' Ten eerste slaat de staatssecretaris volgens Nicolai de adviezen van zijn eigen bezwaarschriftencommissie in de wind. Die commissie was het op belangrijke punten eens met Discordia, dat onder meer niet op de juiste gronden beoordeeld zou zijn. Ten tweede vindt Nicolai het 'opmerkelijk' dat Van der Ploeg geen contra-expertise wil toelaten. Vijf deskundigen hebben een eigen oordeel geschreven en nou twijfelt de bezwarencommissie of de Raad voor Cultuur wel gevolgd moet worden. 'Maar wat zegt de staatssecretaris? "Ik hoef helemaal niet naar die contra-expertise te kijken."' In feite bepaalt dus niet de staatssecretaris maar de Raad voor Cultuur of een subsidierelatie, die tientallen jaren heeft geduurd, dient te worden beëindigd,' zegt Nicolai.

Advocaten ontmoeten kleurrijke personen en komen in bizarre situaties terecht. Bijna iedereen kent wel bijzondere voorvallen die tot nadenken stemmen of gewoon vermakelijk zijn. Peter Nicolai neemt het op voor toneelgroep Discordia, tegen staatssecretaris Rick van der Ploeg en zijn subsidiestop.

Foto: Chris van Houts

Volgens Nicolai is een ander kunstbeleid denkbaar maar is ook de rechtszekerheid in het geding

Het 'enge' is dat Van der Ploeg nieuwkomers wil subsidiëren, maar het totale budget niet verhoogt. Het is de Raad voor Cultuur die moet aangeven welke bestaande groepen kunnen verdwijnen en in feite dus het vuile werk opknapt. Krijgt de Raad daarvoor een beloning? Het lijkt er volgens Nicolai wel op, want Van der Ploeg acht kritiek op de Raad niet mogelijk. Hij heeft immers het standpunt ingenomen dat het oordeel van de Raad niet vatbaar is voor bestrijding op basis van adviezen van andere deskundigen.

Ten derde blijven de verslagen die de Raad voor Cultuur van de voorstellingen gemaakt heeft geheim, waardoor Discordia zich nauwelijks kan verweren. 'De verdediging wordt hier onmogelijk gemaakt, en dat is in strijd met het idee van de rechtsstaat.'

Maar is het wel zo erg indien na bijna twintig jaar een toneelgroep als Discordia

eindelijk het veld ruimt? Volgens Nicolai is een ander kunstbeleid inderdaad denkbaar, maar ook de rechtszekerheid is in het geding. Discordia heeft een enorme expertise opgebouwd, bezit veel historische kostuums, heeft een Weense woon- en slaapkamer, en er zijn tal van mensen in dienst. Plotseling de subsidie stopzetten hoort absoluut niet. 'De wetgever eist na een langdurige subsidierelatie goede gronden om die relatie te beëindigen.'

Nicolai heeft Discordia geadviseerd zich niet bij de subsidiestop neer te leggen. De toneelgroep gaat de beslissing van Van der Ploeg daarom aanvechten bij de rechter. De belangrijkste argumenten mogen duidelijk zijn. Nicolai: 'De rechter zal zeker niet akkoord gaan met van Van der Ploegs bizarre standpunt dat er geen contra-advies mogelijk is tegen het advies van de Raad voor Cultuur.'

n

Tiende Engelse kantoor in Nederland: feest of niet?

Na zes maanden onderhandelen kon Nolst Trenite (NT) medio oktober een volledige fusie aankondigen met het Engelse Simmons & Simmons (S&S). Na Clifford Chance, Allen & Overy, Freshfields en Lovells is dit het vijfde Engelse kantoor dat op onze bodem neerstrijkt. Linklaters, Osborne Clarke, Cameron McKenna en Eversheds bevinden zich thans in diverse fases op weg naar fusies met Nederlandse kantoren, respectievelijk met De Brauw, Ploum Lodder Princen, Derks Star Busmann en Boekel de Neree. Norton Rose zag onlangs een fusieopgaving met Houthoff Buruma mislukken, maar enkele partners van dat kantoor zouden zijn 'uitgebroken' om een Nederlandse vestiging van Bird & Bird op te starten, een leidend Engels kantoor op het terrein van IE, IT en Telecom. Genoemd worden Marjolein Geus en Harry Rek, die laatste in het Engelse blad *Legal Week*. Met de komst van Bird & Bird (de officiële bevestiging blijft uit) dat volgens *Legal Week* een kantoor gaat openen in Den Haag is het aantal in Nederland aanwezige Engelse kantoren op tien gekomen. Een aardige mijlpaal in de geschiedenis van de Nederlandse advocatuur.

NT-voorzitter Gerhard Gispén over zijn Engelse fusie: 'Onze 26 partners worden lid van een maatschap van 182. We krijgen *full equity partnership*.' S&S, opgericht in 1896 door de tweelingbroers Percy en Edward Simmons, heeft thans een *workforce* van bijna 1500 man in 13 landen. De grootste vestigingen zijn Londen, Parijs, Milaan, en Hong Kong. Begin dit jaar fuseerde

S&S met het Duitse kantoor Kaiser terwijl in september een *joint venture* werd gesloten met het zesde kantoor van Japan, TMI Associates. Dit is de eerste grote Europees-Japanse advocatenassociatie. S&S draait volop mee in de mondiale topadvocatuur. Op de Engelse lijst van *total fees earned* stond het kantoor medio 2000 op de dertiende plaats met een kleine 120 miljoen pond, een vijfde van lijstaanvoerder Clifford Chance. Qua winstgevendheid stond S&S op de 38ste plaats. Belangrijke klanten van S&S zijn Interbrew, Barclays Bank PLC, PNB Paribas, Railtrack, Mitsubishi Corp., ING Barings en Pacific Century Cyberworks Ltd. S&S en NT werken al meer dan tien jaar nauw samen, ondermeer in een publiek-private financieringsconstructie ter waarde van 300 miljoen gulden voor een snelweg in Brabant.

Gerhard Gispén: 'We zullen nu nog meer mooie internationale deals gaan krijgen, maar we blijven er primair voor de Nederlandse markt. We stoten ook absoluut geen praktijkgebieden af. S&S voert ook een brede praktijk. Ik zie ons eerder uitbreiden.'

In februari werd S&S door de *Sunday Times* en de ministerie van *Trade & Industry* uitgeroepen tot beste werkgever van alle advocatenkantoren uit de Londense City. Vorig jaar kreeg het een prijs voor de *pro bono*-activiteiten in Engeland en (*death row*) Trinidad & Tobago.

(Micha Kat)

(advertentie)

Met goede stagiaires en medewerkers een sterke zaak

HV&PARTNERS
VOOR JURISTEN, VAST OF INTERIM

 WWW.ADVOCATENWERK.NL TEL 010 - 240 06 05

FIF 33 ROTTERDAM

Rechtspraak en juridische dienstverlening
Voor ondernemers en bedrijven in de regio Rotterdam

- ondernemingsrecht
- arbeidsrecht
- fiscale recht
- intellectueel eigendom
- privaatrecht

 Telefoon: 010 - 477 33 22
Fax: 010 - 477 08 30 E-mail: info@fif33.nl
Internet: www.fif33.nl

Vraag ons te weten hoe we u kunnen helpen met uw zaak

Besuchadres: Ploegmakersweg 126, 3021 D94 Rotterdam
Cantooradres: Postbus 25230, 3001 HE Rotterdam

In het nieuws

Angstig Amerika geeft overheid grote macht

Washington – De Amerikaanse overheid overschrijdt fundamentele grenzen van de rechtsstaat in haar ijver nieuwe terreurdaden voor te zijn. Dat vermoeden uiten vertegenwoordigers van Amerikaanse burgerrechtenorganisaties nu details naar buiten beginnen te sijpelen over justitiële activiteiten na de aanslag op het World Trade Center in New York.

Bijna anderhalve maand na de dramatische gebeurtenis is nog altijd onduidelijk hoeveel mensen zijn opgepakt, laat staan op grond waarvan. Gerechtelijke procedures, voor zover ze al worden nagevolgd, voltrekken zich in het diepste geheim, en advocaten van gedetineerden wordt verboden in het openbaar over hun zaken of cliënten te spreken.

Volgens schattingen van de *New York Times*, die zegt zich te baseren op bronnen binnen justitie, zijn na de aanslag meer dan achthonderd personen aangehouden. Bij een deel van hen gebeurde dat omdat ze de vermoedelijke kapers kenden – afgaande op telefoonrekeningen of getuigenverhoren. Zij konden, meende justitie, op zijn minst beschikken over waardevolle informatie. Anderen zijn aangehouden na meer dan 350 duizend anonieme tips. Zij worden in veel gevallen vastgehouden op grond van immigratiewetten. Minder dan tien gedetineerden zouden ervan worden verdacht zelf te behoren tot het netwerk dat wordt geleid door Osama bin Laden.

‘Al onze acties zijn in overeenstemming met de wetten waaronder we opereren,’ stelde Minister van Justitie John Ashcroft vorige week.

Maar uit de verhalen van enkele vrijgelatenen leiden verdedigers van burgerrechten af dat achter de muur van geheimhouding wel degelijk grondwettelijke regels worden geschonden. Zo zouden arrestanten, ondanks herhaalde verzoeken, geen toegang krijgen tot een advocaat. Contact met familie wordt verboden. Verdachten zouden weken in hechtenis zitten zonder aan een onderzoekjury te worden voorgeleid. Getuigen zitten opgesloten in smerige isoleercellen, zonder mogelijkheid tot lichaamsbeweging of douchen.

Illustratie: ArtBite

Slechts sporadisch mogen ze, geboeid in kettingen en via een gaaswand, praten met een advocaat. Op hun beurt krijgen de raadslieden geen toegang tot ‘geheime’ informatie.

‘De wet voorziet in de mogelijkheid mensen vast te houden tot ze door een jury kunnen worden gehoord,’ stelde David Cole, grondwetsdeskundige aan de Georgetown Universiteit, in de *Washington Post*; ‘De bedoeling was niet ze eindeloos op te sluiten terwijl de overheid op zoek gaat naar aanwijzingen.’

De indruk groeit echter dat de massale arrestaties niet zozeer dienen om te zoeken naar medeplichtigen als wel om nieuwe aanslagen te dwarsbomen. Om dezelfde reden gaven beide huizen van het Amerikaanse Congres vorige week onder grote druk hun fiat aan voorstellen van president Bush om de bevoegdheden van opsporingsdiensten voor vijf jaar verregaand uit te breiden.

Op grond van de nieuwe regels mogen alle politiebesteden onbeperkt, zonder rechterlijk toezicht, worden gebruikt door het leger, de immigratiedienst en geheime diensten; mag de politie huiszoeken doen zonder dat aan verdachten te melden; mogen niet-Amerikanen zonder tussenkomst van de rechter voor onbepaalde tijd worden opgesloten; kunnen persoonlijke gegevens van internationale studenten door alle overheidsdiensten worden ingezien; wordt het strafbaar onderdak te verlenen aan vrienden of familieleden ‘van wie kan worden vermoed dat zij een misdaad zullen gaan plegen’ en worden nagenoeg alle beperkingen op het aftappen en controleren van Internet-communicatie opgeheven.

(Peter Vermij)

Aberson Advocaten

gevestigd te Maarssen,
zoekt voor spoedige indiensttreding

STAGIAIRE of MEDEWERKER (m/v)

met belangstelling voor personeel- en familierecht.

Aan het kantoor zijn thans 5 advocaten verbonden.

Gaarne uw sollicitatie richten aan:
Mr. S.D. Kutz, Postbus 1089, 3600 BB Maarssen.

Iks ging weer eens pleiten

Leo van Osch

Die vrijdagmiddag had hij bemerkt dat de deurwaarder vergeten was de dagvaarding in de hoofdzaak binnen veertien dagen na beslaglegging uit te brengen. Hoe zat het ook alweer met de nietigheid van een dagvaarding, mompelde hij. Meteen maar opnieuw beslagverlof gevraagd, maar die beslissing was pas maandagmiddag te verwachten. Het hele weekend had de zaak door zijn hoofd gemaald. In de nacht van vrijdag op zaterdag was hij overeind geschooten: hij kon de dagvaarding maandagmorgen inschrijven in het kadaster. Dat scheelde weer een paar uur. Hij dacht er over om de deurwaarder te bellen in het weekend en de notaris alvast een verklaring van eensluidendheid te laten opmaken zodat hij maandagmorgen, voordat de wederpartij zou hebben getransporteerd, bij het kadaster zou kunnen staan. Maar dat plan liet hij varen.

Maandagmorgen regelde hij het. Bij de bevriende notaris griste hij de verklaring van eensluidendheid van de balie en scheurde naar het kadaster in de nabijgelegen stad. De balie-medewerkster, getooid met een bedrijfsshawltje in de kleuren groen en geel, plakte een geel stickervelletje met het tijdstip '10.39' op de stukken. Of hij even in de wachtruimte wilde plaatsnemen. Hij haalde opgelucht adem, meer kon hij niet doen.

Twee dames in de wachtruimte bespraken merkwaardig genoeg de verschillende mogelijkheden om een einde te maken aan het leven. Verdrinking leek ze niks, dan zou je toch nog op het laatste moment naar adem happen. Ze kozen uiteindelijk voor een sprong voor de trein. Na enige tijd kwam de bewaarder naar beneden. 'De notaris heeft de verklaring op een formulier *hypotheken en beslagen* afgedrukt in plaats van een *4A* formulier, dus we kunnen niet inschrijven', meldde deze.

X probeerde zich te beheersen, maar slaagde daar slechts gedeeltelijk in. Een toegeschoten medewerker zag zijn ontredde ring en opperde nog de mogelijkheid dat ter plekke de verklaring op een correct formulier zou worden

overgebracht en dat X dan zijn paraafje zou zetten op het voorblad, maar telefonisch overleg met de hoofdbewaarder in Apeldoorn, ongetwijfeld een Dorknoper eerste klas, leerde dat dat feest niet doorging. Het kadaster belde met de notaris. 'U heeft *hyp3* gebruikt en het had *4a* moeten zijn'. Hij kon niet horen wat de notaris antwoordde maar er zat niets anders op dan weer terug te rijden. 'Rijdt voorzichtig' sprak de baliemedewerkster nog bezorgd. Het gespreksonderwerp in de wachtruimte kwam hem ineens minder abstract voor.

Een uur later was hij, gestressed als een konijn, weer bij het kadaster. 'Drie van dit soort dagen en ze kunnen me begraven', meldde hij zijn secretaresse. Diezelfde middag belde de advocaat van de wederpartij. Niks geen transport. Binnen een halfuur waren ze er uit. 'Hyp hyp hoera', dacht hij cynisch. De magnum fles wijn van zijn cliënt bekeek hij met gemengde gevoelens. De lijn tussen een schouderklopje en een dikke klacht was al te dun gebleken. n

Orde-nieuws

Rechtbank Zutphen moeilijk per auto bereikbaar

Vanaf 1 oktober voert de gemeente Zutphen rioleringswerkzaamheden uit aan de Martinetsingel. Dit betekent dat de gehele weg moet worden opengebroken. Het gerechtsgebouw is daardoor met ingang van week 40 slechts vanaf de IJssel (het Vispoortplein) bereikbaar en met ingang van week 45 (5 november) t/m eind december met name per auto niet tot moeilijk bereikbaar.

De gemeente streeft er naar, indien de weersomstandigheden het toelaten, de werkzaamheden aan het einde van dit jaar af te ronden. Dit heeft voor u en andere bezoekers van de rechtbank de volgende consequenties:

Automobilisten: Vanaf week 45 (begin november) tot eind december kunnen de parkeerplaatsen aan de voorzijde en zijkant van het gerechtsgebouw niet worden bereikt. In deze periode moeten bezoekers hun auto noodgedwongen parkeren aan de Houtwal (achter het politiebureau) of aan het einde van de Martinetsingel (bij Albert Heijn). Zie voor plattegrond: www.rechtspraak.nl

Fietsers: Fietsers kunnen gedurende de werkzaamheden gebruik blijven maken van de fietsenstalling op het binnenterrein van de Rechtbank. Wel kan het voorkomen dat u de fietsenstalling alleen met de fiets aan de hand kunt bereiken.

Voetgangers: Gedurende de werkzaamheden is het gerechtsgebouw te voet wel te bereiken.

Enrichtingsverkeer: Wanneer de werkzaamheden zijn afgerond, wordt de Martinetsingel éénrichtingsverkeer. Het gerechtsgebouw is vanaf dat moment uitsluitend vanaf de IJsselszijde (Vispoortplein) te bereiken en te verlaten via de stadszijde (Tadamasingel).

Nadere informatie: website www.rechtspraak.nl, lokale media en Service Center Rechtbank Zutphen, telefoon (0575) 59 36 05.

Jaarverslag 2000 Curatorium beroepsopleiding

Bij de invoering van de wettelijke regeling van de Beroepsopleiding werd krachtens art. 9d Advocatenwet een Curatorium ingesteld. Dit curatorium houdt toezicht op de Beroepsopleiding en fungeert tevens als college waarbij stagiaires in beroep kunnen komen tegen beslissingen die in het kader van de Beroepsopleiding te hunne aanzien genomen zijn. Ingevolge de Advocatenwet dient het Curatorium jaarlijks verslag uit te brengen aan de Minister van Justitie. In het Jaarverslag wordt uitgebreid op de taken van het Curatorium ingegaan en worden de behandelde beroepschriften besproken. Een exemplaar van het verslag kunt u schriftelijk opvragen bij mevrouw E. Bloemen, Bureau van de Orde, afdeling Opleiding, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag.

Jhr. mr. P.J.W. de Brauw

Een dezer dagen bereikte de Algemene Raad het droeve bericht van het overlijden van oud algemeen deken Jhr. mr. P.J.W. de Brauw. Mr. De Brauw was van 1970 tot 1973 deken van de Orde. Mr. De Brauw is met zijn markante persoonlijkheid, die met name tot uitdrukking kwam in een vooruitstrevend gedachtegoed, van groot belang geweest voor de Orde. Aan zijn overlijden zal in een van de komende nummers van dit blad aandacht worden besteed.

Agenda

Protection of Cultural Identity

Op 16 november vindt het lustrumcongres plaats van het Centrum voor Intellectueel Eigendomsrecht (CIER) van de Universiteit Utrecht.

Centraal staat de vraag 'whether and how to legally protect cultural identity (e.g. folklore) and indigenous knowledge (e.g. knowledge concerning plant material). At stake is the discussion on how to value and legally protect by means of intellectual property law or otherwise the exploitation of expression of traditional culture and innovations relating to traditional knowledge.'

's Morgens komt aan de orde de bescherming van culturele identiteit en auteursrechtelijke problemen, voorgezeten door F. Willem Grosheide. Sprekers zijn: Kamal Puri, University of Queensland, Australia; Richard Owens, British Music Rights, UK; Graham Dufield, International Centre for Trade and Sustainable Development, Geneva; Silke van Lewinski, Max-Planck-Institut Munich. Aansluitend is een

paneldiscussie waaraan ook deelneemt dr. W.E.A. van Beek, Universiteit Utrecht.

's-Middags is het onderwerp de bescherming van inheemse kennis en mensenrechtelijke aangelegenheden onder voorzitterschap van Jan J. Brinkhof. Sprekers zijn: Charles McManis, Washington University St. Louis USA; Paul H. Jenson, European Federation of Pharmaceutical Industry (EFPIA) Brussels; Michael Blakeney, Queen Mary and Wakefield College London; Patrick Ravillard, European Commission Brussels. Aan de aansluitende paneldiscussie neemt ook deel Geertrui van Overwalle, CIR Leuven.

Informatie en opgave: mw. P. Dupont, tel. 030-2537189, e-mail: CIER@law.uu.nl; zie ook: <http://www.law.uu.nl/priv/cier/>

Nederlandse Orde van Advocaten: 6 opleidingspunten

Toelichting Rolregeling Kantongerechten

Per 1 oktober jl. is vrij geruisloos het Landelijk reglement voor de civiele rol van de kantongerechten ingevoerd. Het reglement heeft de status van aanbeveling maar naar verwachting zullen de meeste kantonrechters zich eraan houden. De tekst is te vinden op diverse websites maar als service aan de lezer publiceert het *Advocatenblad* de regeling en onderstaande toelichting als uitneembaar middenkatern.

Het Landelijk overleg van coördinerend kantonrechters

In een rolregeling met landelijke gelding kan het rechterlijk rolbeleid slechts in hoofdlijnen geregeld worden. De plaatselijke situatie in de kantongerechten (personele bezetting, technische voorzieningen en dergelijke) kan het wenselijk of noodzakelijk maken op specifieke punten bijzondere regelingen te treffen met slechts lokale gelding. Met de invoering van een landelijke rolregeling wordt niet beoogd deze lokale regelingen te blokkeren en zeker niet om in te grijpen in de interne organisatie der gerechten, maar wel om het rechterlijk beleid op hoofdlijnen dusdanig te uniformeren, dat de rechtspraktijk niet, als gevolg van lokale specialiteiten, voor onaangename verrassingen wordt geplaagd.

Landelijk bestaat een sterke behoefte aan uniformering van uitsteltermijnen. Een al te stringente regeling stuit echter op bezwaren. De plaatselijk geldende uitstelregeling is veelal nauw verweven met het aantal fungerende kantonrechters, die elk hun eigen rol hebben. Gekozen is daarom voor een standaard uitstelregeling waarvan door individuele kantongerechten om organisatorische redenen kan worden afgeweken. De desbetreffende kantongerechten en de standaardafwijkingen zijn in een appendix behorend bij het reglement gepubliceerd. Gekozen is ook voor een uniformering van het in de rechtspraktijk gebruikelijke, maar niet eenduidige begrippenapparaat (peremptoir, laatste uitstel, geen verder uitstel meer, etc.).

Ten behoeve van de rechtbanken is inmiddels een landelijk reglement voor de civiele rol gereed gekomen, dat 1 oktober 2000 in werking is getreden (zie o.a. *Advocatenblad* 2000-17, middenhart p. 1-8). Hoewel een zekere afstemming op dit reglement bij de opstelling van een rolregeling voor de kantongerechten wenselijk schijnt, is dat slechts in beperkte mate mogelijk. Dit hangt samen met het gegeven dat in de kantongerechtsprocedure de verplichte procesvertegenwoordiging ontbreekt. Aan de partijen zelf kunnen minder gemakkelijk eisen gesteld worden dan aan advocaten en procureurs. Daarnaast speelt mee dat de huidige kantongerechtsprocedure niet de strakke binding aan een vaste rolzitting kent, welke voor de rechtbankprocedure is voorgeschreven.

Inmiddels is een wetsvoorstel (26 855) in procedure gebracht onder de titel 'Herziening van het procesrecht voor burgerlijke zaken'. Dit wetsvoorstel wordt hierna geregeld aangehaald, maar dan kort aangeduid als de Wet Herziening. Met het wetsvoorstel is, waar dit mogelijk en verstandig leek, rekening gehouden. Per 1 januari 2002, wanneer de wet waarschijnlijk van kracht wordt, zal de Rolregeling Kantongerecht alleen tekstueel worden aangepast ('kantongerecht' wordt 'sector kanton').

Wat wettelijk reeds geregeld is hoeft in een rolregeling niet te worden gereproduceerd. Dat is dan ook zoveel mogelijk vermeden. Waar in het voorliggend concept toch melding wordt gemaakt van reeds in de wet geregelde zaken vindt dit zijn reden in de wens de opgenomen beleidsregels in een duidelijk kader te plaatsen. Getracht is het reglement beknopt te houden. Om die reden is wat min of meer vanzelfsprekend is zoveel mogelijk buiten de tekst gehouden.

De commissie heeft zich de vraag gesteld in hoeverre het nuttig zou zijn bij het ontwerpen van een rolreglement ook de kwestie aan te snijden hoe voorlopige voorzieningen zouden moeten worden ingeleid en aangepakt, aangezien op dit punt landelijk een grote diversiteit bestaat. De commissie heeft geconstateerd dat sommige kantongerechten een ver uitgewerkte regeling kennen terwijl andere kantongerechten in het geheel niet over een op schrift gestelde regeling beschikken. Uniformering leek bij de huidige stand van zaken geen haalbare kaart. Wel leek het nuttig een voorstel te formuleren voor een modelreglement dat als uitgangspunt kan dienen voor de kantongerechten die dat wensen. Aldus zou kunnen worden bereikt dat een niet onbelangrijk deel van de kantongerechten op één lijn komt. De rechtspraktijk is daarmee stellig gebaat. Dit voorstel is als appendix bij het reglement gevoegd (zie de hierna genoemde websites).

'Rolregeling Kantongerechten'

Landelijk reglement voor de civiele rol van de kantongerechten

De tekst plus commentaar, alsmede Appendix I (afwijkende uitsteltermijnen), Appendix II (modelreglement voorlopige voorzieningen) en Appendix III (modelreglement voorlopige voorzieningen; tekst plus commentaar) kunnen worden gevonden op: www.balienet.nl, alsmede op www.rechtspraak.nl.

1 Algemene regels

1.1 Deze regeling heeft betrekking op de voortgang van het geding in alle met een dagvaarding ingeleide civiele zaken bij de kantongerechten.

1.2 Voor alle in deze regeling opgenomen bepalingen geldt dat daarvan kan worden afgeweken, indien zulks naar het oordeel van de rechter in het belang is van een goede procesorde of noodzakelijk voor een goede instructie van de zaak, alsook indien het onverkort vasthouden aan de bepalingen zou leiden tot een onredelijke vertraging van de procedure of strijd met wettelijke bepalingen.

1.3 De door partijen ingediende processtukken dienen door henzelf dan wel door hun gemachtigden te zijn ondertekend. De rechter kan besluiten niet ondertekende stukken te weigeren en aan de weigering de consequenties te verbinden die hem geraden voorkomen.

1.4 Conclusies en akten worden genomen ter terechtzitting, dan wel door indiening ter griffie vóór de roldatum.

1.5 Aan telefonische mededelingen of verzoeken door of vanwege een partij wordt slechts gevolg verbonden, indien de mededeling of het verzoek onverwijld gevolgd is door een schriftelijke bevestiging. Bevestigingen per faxbrief of e-mail worden met schriftelijke bevestigingen op een lijn gesteld.

1.6 De rechter vraagt van een gemachtigde overlegging van een schriftelijke volmacht, zo dikwijls hem dit wenselijk voorkomt. Overlegging van een machtiging wordt niet verlangd van advocaten, procureurs en deurwaarders.

1.7 De algemene termijn waarop vonnis wordt gewezen beloopt zes weken. De rechter kan bepalen dat het vonnis bij vervroeging wordt uitgesproken.

1.8 De vonnistermijn beloopt ten hoogste twee weken in geval de gedaagde:

- niet is verschenen noch tijdig uitstel van behandeling heeft gevraagd;
- geen verweer heeft gevoerd dan wel;
- zich heeft gerefereerd aan het oordeel van de rechter.

1.9 De vonnistermijn beloopt ten hoogste vier weken:

- indien op verkorte termijn is gedagvaard;
- indien is bepaald dat niet zal worden gerepliceerd en gedupliceerd, dan wel;
- indien alleen sprake is van een beslissing op een incident.

1.10 Rolbeslissingen worden, voor zover zij niet dadelijk worden genomen, ten hoogste twee weken uitgesteld.

Inhoudsopgave

- § 1 Algemene regels
- § 2 Inschrijving dagvaarding
- § 3 Dagvaarding van in het buitenland wonende gedaagde
- § 4 Conclusies en akten
- § 5 Comparitie na antwoord
- § 6 Uitstelregeling
- § 7 Pleidooi
- § 8 Doorhaling ter rolle
- § 9 Vakantieregeling
- § 10 Spoedeisende zaken: geen re- en dupliek
- § 11 Spoedeisende zaken: dagvaarding op verkorte termijn
- § 12 Voorlopige voorzieningen
- § 13 Slotbepalingen

1.11 De rechter kan op een eerder genomen rolbeslissing terugkomen, indien en voorzover de aard van de beslissing zich daartegen niet verzet en de omstandigheden daartoe nopen.

2 Inschrijving dagvaarding

2.1 Inschrijving van een zaak op de rol door de eiser dient te geschieden door toezending dan wel overhandiging van het originele exploit van dagvaarding aan de griffie van het kantongerecht, bij voorkeur uiterlijk een week voor de datum van de zitting waarvoor de dagvaarding bestemd is.

2.2 In spoedgevallen kan de dagvaarding ook per fax worden aangeboden, mits uiterlijk op de laatste werkdag voor de rolzitting en vóór sluitingstijd van de griffie. De dagvaarding wordt dan ingeschreven onder de voorwaarde dat de originele dagvaarding binnen twee weken ter griffie van het kantongerecht wordt ontvangen.

2.3 Bij de aanbidding van de dagvaarding dient tevens te worden overgelegd:

- indien de dagvaarding diende te worden gepubliceerd of vertaald in een vreemde taal, bescheiden waaruit blijkt dat zulks is geschied;
- een verkregen bewijs van toevoeging of de mededeling dat een toevoeging is aangevraagd, een en ander voorzover van toepassing;
- kopie van de beslagstukken, indien vergoeding van beslagkosten is gevorderd.

2.4 Indien door de eiser aan enig voorschrift uit het vorig artikel niet is voldaan en het verzuim nog kan worden hersteld, verkrijgt hij een termijn van twee weken na de eerst dienende dag om dit te doen. De verleende termijn wordt, behoudens bijzondere omstandigheden, niet verlengd.

3 Dagvaarding van in het buitenland wonende gedaagde

3.1 Als de dagvaarding in het buitenland moet worden bezorgd aan de gedaagde, dient de eiser de bescheiden, waaruit van de feitelijke uitreiking van de dagvaarding in het buitenland blijkt, zo mogelijk aangehecht aan de dagvaarding aan te leveren.

3.2 Indien aanhechting aan de dagvaarding niet heeft plaatsgevonden, dienen de stukken op de rolzitting door of namens de eiser te worden aangereikt, opdat dadelijk kan worden beoordeeld of de zaak bij verstek kan worden afgedaan dan wel een nieuwe oproep moet worden bevolen.

3.3 Als de bescheiden niet uiterlijk op de eerst dienende dag voorhanden zijn wordt de zaak ter zitting, zo mogelijk in overleg met de eiser of zijn gemachtigde, voor bepaalde tijd aangehouden om de eiser in de gelegenheid te stellen de bewuste bescheiden alsnog over te leggen.

3.4 Kunnen de bescheiden niet worden overgelegd of blijkt uit de overgelegde bescheiden dat de dagvaarding de gedaagde niet tijdig heeft bereikt dan wordt de eiser opgedragen de gedaagde andermaal op te roepen, met inachtneming van de wettelijke termijn van dagvaarding, tegen een door de rechter bepaalde zittingdag.

4 Conclusies en akten

4.1 Onder een akte wordt verstaan een processtuk dat een korte mededeling, zoals een enkele erkenning of ontkenning, een bewijsaanbod, de aankondiging van een productie of een reactie daarop bevat. Onder een conclusie wordt verstaan elk processtuk dat dieper op de inhoud van het geschil ingaat dan hiervoor bedoeld.

4.2 Bij de indiening van conclusies en akten met de daarbij gevoegde bescheiden moeten evenveel extra exemplaren worden aangeleverd als nodig is om elke wederpartij te bedienen. Stukken die zich niet voor kopiëring lenen dienen ter griffie te worden gedeponeerd.

4.3 Indien een conclusie of akte niet in een genoegzaam aantal exemplaren wordt aangeboden, wordt de betrokken partij in de gelegenheid gesteld dit verzuim goed te maken binnen een door de rechter aan te geven termijn.

4.4 Gedaagde kan zijn reactie op de processtukken van eiser zowel schriftelijk als mondeling ter kennis van de rechter brengen.

4.5 Indien mondeling akte wordt verzocht of geconcludeerd, wordt daarvan door de griffier aantekening gehouden. De aantekeningen van de griffier worden gezonden aan alle betrokken procespartijen.

4.6 Nadat de dupliek is genomen wordt door de rechter een tijdstip bepaald waarop vonnis zal worden gewezen, tenzij hij partijen de gelegenheid biedt tot het houden van pleidooi. Indien de eiser dadelijk ter zitting of onverwijld nadien verzoekt te mogen reageren op bij de dupliek overgelegde producties, wordt een dergelijk verzoek, ook nadat de rechter reeds heeft bepaald dat vonnis zal worden gewezen nog ingewilligd, indien de rechter zulks voor een goede instructie van de zaak zinvol voorkomt. Indien de schriftelijke reactie het aangegeven kader overschrijdt kan de rechter de griffier opdragen deze aan de eiser terug te zenden. De gedaagde partij kan na ontvangst van de reactie van de eiser tegen de aard en omvang daarvan desgewenst bezwaar maken, waarna de rechter op het bezwaar beslist. Een dergelijk bezwaar dient onverwijld te worden ingediend.

5 Comparitie na antwoord

5.1 Nadat de gedaagde schriftelijk of mondeling op de eis heeft geantwoord of een verzetzaak voor de eerste maal ter zitting heeft gediend, beveelt de rechter een verschijning van partijen, tenzij hij oordeelt dat de zaak daarvoor niet geschikt is.

5.2 De beslissing omtrent het houden van een comparitie wordt genomen ongeacht of sprake is van een bij antwoord of bij verzetdagvaarding ingestelde tegenvordering en ongeacht of de wederpartij reeds op de tegenvordering heeft geantwoord.

5.3 Ingeval van een tegenvordering sprake is, houdt het besluit om een comparitie te houden, voorzover nog nodig tevens in de beslissing op welke zitting de conclusie van antwoord in reconventie zal moeten worden ingediend dan wel op welke datum dat antwoord door de kantonrechter en de wederpartij uiterlijk moet zijn ontvangen. De rechter kan bepalen dat

het verweer in reconventie mondeling of schriftelijk ter comparitie mag worden voorgebracht.

5.4 De rechter kan de eiser in conventie, die de gelegenheid wordt geboden te antwoorden op de tegeneis voorafgaand aan de comparitie, toestaan gelijktijdig met het antwoord in reconventie te repliceren in conventie.

5.5 Indien de rechter uit het antwoord van de gedaagde de conclusie trekt dat een comparitie niet zinvol is, geeft hij de eiser een termijn voor repliek.

5.6 De rechter gelast een comparitie van partijen na antwoord als door een of beide partijen kenbaar is gemaakt dat daarop prijs wordt gesteld, tenzij uit de inhoud van de gedingstukken en de eventueel door partijen gegeven toelichtingen duidelijk is dat de comparitie onvoldoende zal bijdragen aan een goede instructie van de zaak noch naar verwachting zal leiden tot een schikking.

5.7 De beslissing omtrent compareren wordt zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk op een termijn van twee weken genomen.

6 Uitstelregeling

6.1 Voor het verrichten van een proceshandeling zal aan een partij op haar verzoek een uitstel van vier weken worden verleend. Dit uitstel kan ook ambts-halve worden verleend. Bij het verlenen van het uitstel wordt, behoudens in de gevallen bedoeld in artikel 3, meegegeeld dat verlenging van de termijn slechts kan worden verkregen, indien daarvoor deugdelijke gronden bestaan.

6.2 Indien daarvoor deugdelijke gronden zijn aangevoerd, kan de rechter een nader uitstel van vier weken verlenen. Bij het verlenen van dit nader uitstel wordt meegegeeld dat de rechter voornemens is geen nader uitstel toe te staan.

6.3 In afwijking van het in de artikelen 6.1 en 6.2 bepaalde worden standaard afwijkende uitsteltermijnen gehanteerd in die kantongerechten die daartoe op grond van dringende organisatorische redenen hebben besloten. Deze kantongerechten en de door deze gehanteerde termijnen worden vermeld in de aan dit reglement gehechte appendix I.

6.4 Het in artikel 6.2 bepaalde geldt niet:

- in zaken waarin op verkorte termijn is gedagvaard en/of is bepaald dat geen gelegenheid zal worden gegeven voor repliek en dupliek;
- in zaken waarin een tussenvonnis is gewezen;
- in een incident.

In die gevallen wordt dadelijk meegedeeld dat de rechter voornemens is geen nader uitstel toe te staan.

6.5 Een verzoek tot verder uitstel dan uit de leden 1 tot en met 3 voortvloeit wordt afgewezen als leidende tot onredelijke vertraging van het geding, tenzij blijkt van gronden waaruit het tegendeel volgt.

6.6 Indien een verzoek tot uitstel wordt afgewezen, kan de rechter bepalen dat het recht tot het verrichten van de betreffende proceshandeling is vervallen. In daarvoor in aanmerking komende gevallen zal een korte termijn worden gegeven om de handeling alsnog te verrichten. Indien het afgewezen verzoek was gedaan door beide partijen, kan worden overgegaan tot doorhaling ter rolle als voorzien in paragraaf 8.

7 Pleidooi

7.1 De rechter beslist op een verzoek van een of beide partijen om in de zaak te mogen pleiten binnen twee weken nadat het verzoek is gedaan. Indien hij het verzoek afwijst, bepaalt hij tevens een datum waarop het vonnis zal worden uitgesproken.

7.2 Het verzoek wordt toegestaan tenzij in de zaak reeds een comparitie van partijen is gehouden en geen sprake is van bijzondere omstandigheden die een mondelinge toelichting alsnog rechtvaardigen, terwijl het verzoek eveneens wordt afgewezen indien bij inwilliging daarvan een onredelijke vertraging van de procedure valt te vrezzen.

8 Doorhaling ter rolle

8.1 Een zaak wordt op last van de rechter door de griffier op de rol doorgedaald op eenstemmig verzoek van partijen dan wel ambtshalve.

8.2 Indien in enig stadium van het geding een partij doorhaling wenst en niet blijkt van toestemming van haar wederpartij, wordt een verzoek van die partij tot doorhaling geweigerd en dient zij de proceshandeling te verrichten die voor de betreffende roldatum was voorzien.

8.3 De doorhaling op verzoek van partijen is slechts definitief, indien de bedoeling van partijen daartoe blijkt. Indien niet kennelijk een definitieve doorhaling door partijen wordt beoogd, wordt het verzoek geweigerd indien de doorhaling zou leiden tot onredelijke vertraging van het geding.

8.4 Tenzij de doorhaling door partijen kennelijk als definitief is beoogd, kan de meest gerede partij de rechter verzoeken de zaak weer op de rol te plaatsen. De rechter bepaalt vervolgens de wijze waarop en de roldatum waartegen de wederpartij tot hervatting van de procedure moet worden opgeroepen.

8.5 De zaak wordt op verzoek van partijen of ambtshalve doorgehaald zodra blijkt dat in de zaak hoger beroep dan wel beroep in cassatie is ingesteld, tenzij blijkt dat de zaak door dat beroep niet geschorst is.

8.6 Indien geen van partijen, na in de gelegenheid te zijn gesteld zich daarover uit te laten, er blijkt van heeft het geding te willen voortzetten, kan de zaak ook ambtshalve op de rol worden doorgehaald.

9 Vakantieregeling

9.1 Jaarlijks kan door elk kantongerecht afzonderlijk een vakantieregeling worden vastgesteld. Een dergelijke regeling wordt aan alle deurwaarders en vaste gemachtigden binnen het arrondissement uiterlijk in de maand april bekend wordt gemaakt.

10 Spoedeisende zaken: geen re- en dupliek

10.1 In spoedeisende zaken kan de rechter, op verzoek van eiser, bepalen dat geen gelegenheid zal worden gegeven tot het nemen van conclusies van repliek en dupliek. De beschikking wordt vermeld aan het hoofd van het exploit van dagvaarding. Met vermelding aan het hoofd der dagvaarding wordt gelijkgesteld de aanhechting van de beschikking aan de dagvaarding. De beschikking wordt gegeven op het verzoek van de eiser zonder dat gedaagde terzake wordt gehoord.

10.2 Ook na zo'n beschikking wordt eiser op diens verzoek in de gelegenheid gesteld te repliceren, met dien verstande dat de rechter in plaats daarvan een comparitie van partijen kan gelasten, indien de zaak hem daartoe geschikt voorkomt. Indien de rechter de zaak naar een nieuwe roldatum verwijst voor repliek, wordt ze vanaf dat moment niet langer als een spoedeisende zaak behandeld.

11 Spoedeisende zaken: dagvaarding op verkorte termijn

11.1 De eiser kan de rechter machtiging vragen tot verkorting van de termijn van dagvaarding. De machtiging wordt geacht te zijn verleend voor alle zaken waarin sprake is van:

- invordering van een huurachterstand, waarbij de huurschuld van de gedaagde, de lopende maand meegerekend, ten minste driemaal de volle maandelijkse huursom belooft, waarbij geen rekening wordt gehouden met eventuele huursubsidie;
- een vordering van de (ex)werknemer betreffende een ontslag op staande voet al dan niet gepaard gaande met een vordering tot doorbetaling van loon;
- een vordering van een (ex)werknemer tot opheffing en/of inperking van een tot diens arbeidsovereenkomst behorend concurrentiebeding.

11.2 De algemene machtiging houdt in dat gedagvaard mag worden op een termijn van ten minste acht dagen. Van de algemene machtiging dient melding te worden gemaakt in het hoofd der dagvaarding. De algemene machtiging is niet van toepassing indien de bezorging of betekening van de dagvaarding moet plaatsvinden buiten het Rijk in Europa.

12 Voorlopige voorzieningen

12.1 Het kantongerecht regelt in een bijzonder reglement de wijze waarop voorlopige voorzieningen dienen te worden aangebracht en behandeld. Het kantongerecht kan daarbij verwijzen naar het modelreglement voorlopige voorzieningen dat als Appendix II bij dit rolreglement is gevoegd.

13 Slotbepalingen

13.1 Deze rolregeling wordt door of namens de kantongerechten toegezonden aan de deurwaarders- en advocatenkantoren in het eigen arrondissement, alsmede aan de vaste rolgemachtigden, werkzaam bij deze gerechten en gepubliceerd in de Staatscourant. De regeling treedt in werking per 1 oktober 2001.

13.2 Deze regeling kan worden aangehaald als 'Rolregeling Kantongerechten'.

VAN DE ORDE

Kwaliteitshandboek voor de juridische bibliotheek

Het Overleg, het platform voor bibliothecarissen, documentalisten en hoofden bidoc van advocaten- en notariskantoren en rechtsbijstandsverzekeraars organiseert op 16 november bij Nauta Dutilh, Weena 750 te Rotterdam een workshop. Het thema van de workshop is 'Een kwaliteitshandboek voor de juridische bibliotheek', o.l.v. Leo Kerklaan. Een inleiding op de workshop werd eerder verzorgd op 15 juni jl.

Voor 'Het Overleg' verzorgde Leo Kerklaan, partner van Holland Consulting Group, in 2000 reeds een workshop Het managen van de juridische bibliotheek. Voortbouwend hierop komt in deze workshop een concreet instrument t.w. het kwaliteitshandboek aan de orde. Bij de kwaliteitsbeheersing van een advocatenkantoor wordt de bibliotheek vaak vergeten of speelt hij slechts een ondergeschikte rol. De bibliotheek is echter vitaal voor de informatievoorziening en dient dus ook aan bepaalde kwaliteitseisen te voldoen. Het kwaliteitshandboek van de bibliotheek brengt deze eisen in kaart en laat zien welke spelregels gehanteerd moeten worden om aan die eisen te voldoen. De grote valkuil hierbij is dat er dikke, bureaucratische handboeken ontstaan. Kerklaan laat zien hoe dat vermeden kan worden. Informatie: www.hetoverleg.org.

De Nederlandse agro-industrie in de 21e eeuw

Het Nederlands Studie Centrum organiseert in samenwerking met Elsevier Juridische Academie op 9 november in Hotel Figi te Zeist het seminar De Nederlandse agro-industrie in de 21^e eeuw; nieuw beleid in juridisch perspectief. De volgende onderwerpen komen onder meer aan de orde: veehouderijsector in beweging; de toekomst voor de sector; implicaties van WTO-afspraken voor de Nederlandse veehouderij. Dagvoorzitter is prof. mr. L.A. Geelhoed, advocaat-generaal bij het Hof van Justitie Luxemburg.

Prijs: f 991,66 / euro 450 (excl. BTW). Abonnees op het Nederlands tijdschrift voor Europees recht ontvangen een korting van 50 euro. Informatie: NSC, Benoordenhoutseweg 46, 2596 BC AC Den Haag, tel. 070-4415742, fax 070-4415790, www.nsc.nl.

Sturing van de gezondheidszorg

Het Juridisch PAO Leiden organiseert op donderdag 29 november 2001 van 16.00 tot 21.00 uur een Pao-cursus over 'Gezondheidsrecht: sturing en financiering van de gezondheidszorg; mededinging en actuele ontwikkelingen.' Deskundigen zullen spreken over sturing, zorgverzekeringen en mededinging. Sprekers: mr. G.J.A. Hamilton (directeur Wetgeving en Juridische Zaken, VWS), prof. mr. J.M. van der Most (hoogleraar Zorgverzekeringen, VU, Amsterdam, jurist bij het College voor Zorgverzekeringen) en mr. L.A.M. van Zenderen (secretaris-jurist van het College Bouw voor Ziekenhuisvoorzieningen).

NOVA: 4 punten. Prijs f 695 (incl. cursusmateriaal en diner). Inlichtingen en inschrijving: Juridisch PAO, Hugo de Grootstraat 32, 2311 XK Leiden, tel. 071-5278666, fax: 071-5277895.

Juridische aspecten van e-commerce

De introductie van e-commerce heeft niet alleen grote technische en organisatorische gevolgen, maar beïnvloedt ook de juridische relatie met klanten en toeleveranciers. Zo zullen onder meer contracten met voorheen onbekende wederpartijen ontstaan en zijn afnemers door het mondiale bereik van e-commerce overal ter wereld gevestigd. Gevolg is dat de invoering van e-commerce grondige aandacht vereist voor de vormgeving van het transactieproces. Daarnaast staat relatiebeheer centraal. Dit komt onder meer door de vele mogelijkheden voor het verzamelen van gegevens over (potentiële) klanten. Hierbij verdient het privacybeleid nadrukkelijk aandacht. De schriftelijke leergang Juridische aspecten van e-commerce biedt inzicht in de regelgeving die de inrichting van e-commerce bepaalt, en tevens doorslaggevend is voor het succes ervan.

Startdatum: 22 november, einddatum 20 december. Prijs: f 2495 / euro 1132,18 (excl. BTW). Informatie: Euroforum, Antwoordnummer 10552, 5600 WB Eindhoven, tel.: 040-2925968, e-mail: che@euroforum.nl, www.euroforum.nl/E49832.htm.

Aansprakelijkheid en personenschade

De ontwikkelingen op het gebied van aansprakelijkheid en personenschade zijn voor diegenen die in de dagelijkse aansprakelijkheidspraktijk werkzaam zijn met moeite bij te houden. Studiecentrum Kerckebosch organiseert daarom een actualiteiten-praktijkdag op 18 december, Congrescentrum Hoog Brabant te Utrecht. Er bestaat de mogelijkheid tot inschrijving per dagdeel. Tijdens de ochtendsessie wordt aan de hand van veertien in 2001 gewezen arresten van de Hoge Raad de meest recente ontwikkelingen op het gebied van aansprakelijkheid en vergoeding van personenschade besproken. Tijdens de middagbijeenkomst staat de praktijk van het schadeberekenen centraal.

Informatie: Studiecentrum Kerckebosch, Postbus 122, 3700 AC Zeist, tel. 030-6984222, fax 030-6984223, e-mail: info@kerckebosch.nl. Prijs: euro 225 per dagdeel / euro 400 (excl. BTW) bij inschrijving voor de gehele dag (resp. f 495,83 en f 881,48).

Toetsing van medisch-wetenschappelijk onderzoek

In een tweedaagse cursus op 9 en 23 januari 2002 te Utrecht wordt de Wet medisch-wetenschappelijk onderzoek met mensen (WMO) behandeld. Een cursus waarin de deelnemer praktische training opdoet en zijn/haar kritisch inzicht vergroot. Er wordt een overzicht gegeven van de wijze waarop het in andere landen is geregeld, inzicht in het technische jargon wordt vergroot en de ins en outs van het onderzoeksprotocol komen aan de orde. Aan het eind van iedere dag wordt de materie aan de hand van casuïstiek behandeld.

Prijs: 730 euro per module excl. BTW. Leden van METC's betalen 410 euro. Informatie: Vermande studiedagen, Postbus 20, 8200 AA Lelystad, tel. 0320-237721, e-mail: vermande.studiedagen@sdu.nl.

Permanente opleiding

In deze rubriek vindt u opleidingen die kunnen worden gevolgd in het kader van de Permanente opleiding. De rubriek vormt een aanvulling op de cursuswijzer Permanente opleiding die vier keer per jaar verschijnt.

Arbeidsrecht

Studiemiddag

'Werkgeversaansprakelijkheid bij beroepsziekten'

datum: 6 december 2001,

13.00-18.00 uur

docenten:

prof. mr. A.J. Akkermans,

dr. P. Ulenbelt,

mr. Th. M. Snelders,

mr. dr. L. Bier, mr. J.F. Vlijmen,

mr. H. Mulder

plaats: Den Haag

punten: 3

prijs: f 991,04,- (excl. BTW)

Elsevier Juridische Academie,

tel. 070-4415195

Praktijkmiddag Arbeidsrecht

datum: 12 december 2001,

14.00-17.15 uur

docenten: mr. D.J.B. de Wolff,

mr. W.J.J. Wetzels,

mr. M.J.G.M. Lamers

plaats: Amsterdam

punten: 3

prijs: f 695,- (excl. BTW)

Vermande Studiedagen,

tel. 0320-237721

Verklaring der tekens

- * Actualiteiten (basiskennis vereist)
- ** Introductie
- *** Verdieping I (redelijke basiskennis vereist)
- **** Verdieping II (gedegen basiskennis vereist)
- ***** Specialisatieopleiding

Belastingrecht

Successiewetgeving*

datum: 13 december 2001,

13.00-17.15 uur

docenten: prof. mr. Moltmaker,

mr. M.J. Hamer, G.F. de Jong AA,

mr. M.J. Hoogeveen,

mr. A.F.M.Q. Beukers-van Dooren

plaats: Rotterdam

punten: 3

prijs: f 991,67 (excl. BTW)

Elsevier Juridische Academie,

tel. 070-4415195

Fiscale vermogensstructurering***

data: 20, 27 november,

4, 11, 18 december 2001

docenten:

mr. F. van den Barselaar,

drs. R.T.R. Hoppenreijis,

mr. N.C.G. Gubbels,

mr. M.J. Hoogeveen,

dhr. Van Gerwen

plaats: Rotterdam

punten: 15

prijs: f 2203,71 (excl. BTW)

Elsevier Juridische Academie,

tel. 070-4415195

Studiedag Fiscale due diligence/bedrijfsovernamen**

datum: 21 november,

9.30-17.00 uur

docenten: mr. J.A. Booij,

mr. dr. R. Russo

plaats: Zeist

punten: 5

prijs: f 1.200,- (228,- BTW)

Stichting Fiscale Educatie,

tel. 023-5476894

Milieurecht

De werkelijkheid van het milieurecht*

datum: 11 december 2001,

9.00-18.00 uur

docenten:

prof. mr. M. Scheltema,

mr. V.J. van den Broek,

mr. P.J. Oosterling,

mr. M. Sibeijn,

mr. C. Vrouwdeunt,

mr. R.S.F.G. Peters

plaats: Amsterdam

punten: 6

prijs: f 120,-

PAO Eggens Instituut UvA,

tel. 020-5253407

Ondernemings- en rechtspersonenrecht

Contracteren en vennootschappen***

data: 6 december 2001,

10.00-21.00 uur en 7 december

2001, 10.00-17.30 uur

docenten: mr. drs. T.H. Liem,

mr. J.W. de Tombe,

mr. M. Jansen, mr. J.L. Burggraaf,

mr. W.J. van Veen,

prof. mr. J.B. Huizink

plaats: Amsterdam

punten: 13

prijs: f 2853,80

Kluwer Opleidingen,

tel. 0570-647190

Onroerend Goedrecht

Belastingenschade bij onteigening in het kader van het nieuwe belastingstelsel*****

datum: 8 november 2001

docenten: mr. J.A.G. van Es

plaats: Amsterdam

punten: 2

Vereniging van

Onteigeningsadvocaten,

tel. 0546-535565

Personen-en familierecht

Conflicten na Echtscheiding*

datum: 13 december 2001,

13.00-17.15 uur

docenten:

prof. mr. P. Vlaardingbroek,

mr. P.J.A.Th. van Teeffelen,

mr. drs. B.E.S. Chin-A-Fat,

mr. B. Breederveld,

E.R. Lankester RA,

mr. L.H.M. Zonnenberg

plaats: Rotterdam

punten: 3

prijs: f 991,67 (excl. BTW)

Elsevier Juridische Academie,

tel. 070-4415195

Sociaal (verzekerings)recht

Vrouwen en de W.A.O.***

datum: 19 december 2001,

18.30-21.00 uur

docenten: mr. I. Brakman,

T. van der Kraan

plaats: Utrecht

punten: 2

prijs: f 125,- (geen BTW)

Clara Wichmann Instituut,

tel. 020-6684069

Verzekeringsrecht, schade en aansprakelijkheid

Themamiddag Angst, -shock- en affectieschade***

datum: 13 december 2001,

13.00-17.15 uur

docenten: mr. R.J.P.

Kottenhagen, mr. A.J. Van,

drs. C. Mittendorff,

mr. A.J. Verheij,

mr. F.B. Reijnen

plaats: Utrecht

punten: 4

prijs: f 695,- (excl. BTW)

Vermande Studiedagen,

tel. 0320-237721

VAN DE ORDE

Overige Rechtsgebieden

Mededingingsrecht voor notarissen***

datum: 27 september 2001, 13.30-17.15 uur
docenten: mr. S.M. Evers, mr. Th. A. Ritsema, mr E.W.F. Schotanus
plaats: Beekbergen
punten: 3
prijs: f 695,- (excl. BTW)
 Vermande Studiedagen, tel. 0320-237721

Management/organisatie overig

Coaching in Efficiency Program**

datum: in overleg
docenten: G. Groen, E. Schenk, drs. W. Mujirers, K. Peperkamp, mr. R. Steenbergh, T. van Hulsten, w. Gerards, C. Daniëls, drs. C. de Lange
plaats: In overleg
punten: 16
prijs: f 1925,-
 Impulsus Training & Coaching BV

Personalia

BEËDIGD ALS ADVOCaat EN PROCUREUR

Arentshorst, mr. P.J., Haagweg 5 (2311 AA) postbus 11231 (2301 EE) Leiden, tel. 071-5124445, fax 071-5123609, e-mail p.arentshorst@deruijterdewildt.nl
Arnold, mr. H.J., Benoordenhoutseweg 23 (2596 BA) Den Haag, tel. 070-3746317, fax 070-3746333, e-mail info@ekelmansenmeijer.nl
Assink, mr. M.J.I., Haagweg 108 (2282 AE) postbus 1213 (2280 CE) Rijswijk, tel. 070-3906260, fax 070-3989688, e-mail aantjes.en.schakel@balienet.nl
Buithuis, mw. mr. M.J., Vaart Nz 66 (9401 GP) postbus 605 (9400 AP) Assen, tel. 0592-316362, fax 0592-317470, e-mail info@sluyter-advocaten.nl
Bussink, mr. W.H., De Bukkokers 16 (7811 KZ) postbus 1003 (7801 BA) Emmen, tel. 0591-656969, fax 0591-641006
Citteur, mw. mr. J.M.E., Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285325, e-mail maildhg@dbbw.nl
Esseling, mr. M.B., Scheveningseweg 66 (2517 KX) postbus 84046 (2508 AA) Den Haag, tel. 070-3529500, fax 070-3503014, e-mail messeling@houthoff.nl
Mahabier, mw. mr. S.P., Oostwaarts 596 (2711 BA) postbus 7191 (2701 AD) Zoetermeer, tel. 079-3420250, fax 079-3410519
Niemeijer, mr. J.P., Van Stolkweg 10 (2585 JP) postbus 80504 (2508 GM) Den Haag, tel. 070-3504055, fax 070-3506187, e-mail info@pettenadv.nl
Nijman, mw. mr. K.J., Burgemeester Visserpark 13-15 (2405 CP) postbus 575 (2400 AN) Alphen aan de Rijn, tel. 0172-494345, fax 0172-424728, e-mail k.nijman@berntsenmulder.nl
Pieters, mw. mr. V.J.C., Stationspark 34 (4462 DZ) postbus 75 (4460 AB) Goes, tel. 0113-211666, fax 0113-252100

Pietersz, mw. mr. A.F.V., Koningin Julianaplein (2595 AA) Postbus 11756 (2502 AT) Den Haag, tel. 070-5153000, fax 070-5153100, e-mail lpietersz@prdf.nl
Poppema, mr. T.J., Scheveningseweg 66 (2517 KX) postbus 84046 (2508 AA) Den Haag, tel. 070-3529500, fax 070-3503014, e-mail tijpoppema@law.com
Statema, mw. mr. S.A., Bredestraat 12 (6211 HC) postbus 301 (6200 AH) Maastricht, tel. 043-3506200, fax 043-3262244, e-mail maastricht@aha.netlaw.nl
Struijlaart, mr. R.A., Square de Meeûs 35 (B-1000) Brussel **België**, tel. 0032-25044611, fax 0032-25044646
Visser, mw. mr. A.C., Zuid-hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285325, e-mail avisser@dbbw.nl
Visser, mw. mr. M.J.J., Koningin Julianaplein (2595 AA) postbus 11756 (2502 AT) Den Haag, tel. 070-5153800, fax 070-5153108, e-mail info@prdf.nl
Vos, mr. Chr.D. de, Hoenderkamp 20 (7812 VZ) postbus 2120 (7801 CC) Emmen, tel. 0591-657700, fax 0591-659660, e-mail houkes.nl@wxs.nl
Vreeburg, mr. H.A., Oosthoutlaan 4 (2170 AA) postbus 22 (2170 AA) Sassenheim, tel. 0252-240780, fax 0252-227110, e-mail degroenvanlent@balienet.nl
Weitkamp, mw. mr. M.G., Kattensingel 94 (2801 CG) postbus 555 (2800 AN) Gouda, tel. 0182-520255, fax 0182-521883, e-mail van.delft@balienet.nl

PRAKTIJK NEERGELEGD

Beusmans, mr. A.A.B. (Den Haag) 1.8.2001
Canoy, mr. B.P.M. (Huizen) 22.6.2001
Franchot, mr. R.G.E.M. (Hoensbroek) 1.1.2001
Groot, mr. A. de (Den Haag) 3.9.2001
Hart, mw. mr. B.E. 't (Amsterdam) 31.8.2001
Hoks, mw. mr. K. (Rotterdam) 4.7.2001

Meldingen voor deze rubriek kunnen worden doorgegeven aan: adres@advocatenorde.nl

Kok, mw. mr. M.A. (Rotterdam) 1.7.2001
Mazairac, mr. M. (Amsterdam) 1.8.2001
Merkelbach, mw. mr. M.A.M. (Amsterdam) 31.8.2001
Nissen, mw. mr. I. (Amsterdam) 1.5.2001
Oven, mr. J.C. van (Den Haag) 1.9.2001
Sprenger, mr. W.P. (Rotterdam) 1.10.2001
Stolwijk, mr. B.S. (Den Haag) 1.9.2001
Tolsma, mr. D.L.M. (Winterswijk) 1.9.2001
Wassenaar, mr. O.J. (Huissen) 1.9.2001
Zutphen, mw. mr. A. van (Haaksbergen) 31.7.2001

KANTOORVERPLAATSINGEN

Adriaansens, mr. C.A.: Fred. Roeskestraat 100 (1076 ED) postbus 71170 (1008 BD) Amsterdam, tel. 020-5785785, fax 020-5785888, e-mail carel.adriaansens@loyensloeff.com
Bameveld, mw. mr. I.P. (Wormer): Kanaalpark 144 (2321 JV) postbus 1144 (2302 BC) Leiden, tel. 071-5791700, fax 071-5722462, e-mail bameveld@teekenskarstens.nl
Boetzelaer, mr. W.H.R. Baron van (Oranjestad-Aruba): Tweebakmarkt/Druifstreek 72 (8911 LH) postbus 17 (8900 AA) Leeuwarden, tel. 058-2347347, fax 058-2126029, e-mail boetzelaer@triplaw.nl
Beckers, mr. Drs. G.A.C. (Maastricht): Houterend 78 (6171 CT) Stein, tel. 046-4260140, fax 046-4260129, e-mail drsandre@planet.nl
Bellen-Weijnen, mw. mr. Drs. E.I.P.M. van: Terweeweg 39 (2341 CM) Oegstgeest, tel. 071-5190773, fax 071-5190780, e-mail bellen@xs4all.nl
Berk, mr. J.W.C. (Den Haag): Fred. Roeskestraat 100 (1076 ED) postbus 71170 (1008 BD) Amsterdam, tel. 020-5785785, fax 020-5785800, e-mail jack.berk@loyensloeff.com
Berkel, mw. mr. A.M. van (Ede): Arthur van Schendelstraat 740 (3511 MK) postbus 516 (3500 AM) Utrecht, tel. 030-2347234, fax 030-2347272, e-mail office@bs-advocaten.nl
Beijeren, mw. mr. O.S. van (Den Haag): Burgerweeshuispad 301 (1076 HR) postbus 75084 (1070 AB) Amsterdam, tel. 020-5771446, fax 020-4715831, e-mail osvanbeijeren@dbbw.nl
Birkhoff, mr. A.: Boompjes 40 (3011 XB) postbus 546 (3000 AM) Rotterdam, tel. 010-4005100, fax 010-4005111, e-mail a.birkhoff@kkadv.nl
Bleeker, mw. mr. A.K.E. (Veenendaal): Basicweg 14 d (3821 BR) postbus 1236 (3800 BE) Amersfoort, tel. 033-4508000, fax 033-4555525, e-mail bleeker@marxman.nl
Bol, mw. mr. J.P.M.: Helderseweg 14 (1815 AB) postbus 3271 (1801 GG) Alkmaar, tel. 072-5140060, fax 072-5150244
Bos-van den Berg, mw. mr. E. (Arnhem): Burg. Roelenweg 11 (8021 EV) postbus 600 (8000 AP) Zwolle, tel. 038-4259200, fax 038-4259252, e-mail info@nysingh.nl
Boulogne, mw. mr. A.: Raiffeisenlaan 45 A (3571 TC) Utrecht, tel. 030-2714541, fax 030-2734552, e-mail anke@boulogne.nl
Bovenberg, mr. J.A. (Amsterdam): Pythagoraslaan 2 (3584 BB) postbus 85250 (3508 AG) Utrecht, tel. 030-2121111, fax 030-2121333, e-mail general@cmsderks.nl
Buntjer, mr. J. (Amsterdam): 65 Holborn Viaduct London EC1A 2DY **Groot-Brittannie**, tel. 0044-2072962000, fax 0044-2072962001, e-mail johannes.buntjer@lovells.com
Coppens, mr. H.: Fred. Roeskestraat 180 (1076 ED) postbus 71170 (1008 BD) Amsterdam, tel. 020-5785785, fax 020-5785800, e-mail harro.coppens@loyensloeff.com

VAN DE ORDE

Vrugt, mw. mr. L. van de (Amstelveen): Oostmaaslaan 71 (3063 AN) postbus 4506 (3006 AM) Rotterdam, tel. 010-8801088, fax 010-8801821, e-mail liane.van.de.vrugt@nl.andersenlegal.com

Waele, mw. mr. C.M.W. de (Den Haag): Fred. Roeskestraat 100 (1076 ED) postbus 71170 (1008 BD) Amsterdam, tel. 020-5785785, fax 020-5785800, e-mail caroline.de.waele@loyensloeff.com

Wagemakers, mr. M.A.M. (Rotterdam): Burgerweeshuispad 301 (1076 HR) postbus 75084 (1070 AB) Amsterdam, tel. 020-5771771, fax 020-5771775, e-mail mamwagemakers@dbbw.nl

Wanrooij, mr. J.H.E.: Bontekoekade 2 (2516 LA) Den Haag, tel. 070-3647018, fax 070-3637590

Westerhof, mr. J. (Eindhoven): Euclideslaan 1 (3584 BL) postbus 3053 (3502 GB) Utrecht, tel. 030-2595252, fax 030-2595255, e-mail nlwest25@hollandlaw.nl

Wiedijk, mr. A.M. (Amsterdam): 787 Seventh Avenue, New York NY 10019,

Verenigde Staten van Amerika, tel. 001-2127739138, fax 001-2127738814, e-mail andre.wiedijk@ey.nl

Witteveen, mr. H.P. (Amsterdam): 350 Park Avenue 28th floor, New York NY10022,

Verenigde Staten van Amerika, tel. 001-2129724000, fax 001-2129724929, e-mail hans.witteveen@stibbeus.com

Wouda, mr. D.S.M. (Veendam): Oosteinde 4 B (9301 LJ) postbus 145 (9300 AC) Roden, tel. 050-5015455, fax 050-5015456, e-mail info@schuurmans-advocaten.nl

Wijn, mr. R. (Amsterdam): Boompjes 40 (3011 XB) postbus 546 (3000 AM) Rotterdam, tel. 010-4005100, fax 010-4005111, e-mail r.wijn@kkadv.nl

Zantman, mr.R.: Raadhuisplein 125 (2922 AL) Krimpden aan de IJssel, tel. 0180-516911, fax 0180-516910

NAAMSWIJZIGING

Palms, mw. mr. A.Th. te Utrecht thans: **Alvarez-Palms, mw. mr. A.Th.** Stratman Glas & Mes Advocaten te Lelystad thans: **Appelman Stratman & Van Dijk advocaten** V/h Hornstra & van den Assum te Leusden thans: **van den Assum & van Delft Advocaten** Hornstra, mw. mr. J.E.E. te Leusden thans: **Baart de la Faille, mw. mr. J.E.E.** Post, mw. mr. W.S. te Ridderkerk thans: **Barten-Post, mw. mr. W.S.** Delfos Visser, mw. mr. M.T. te Rotterdam thans: **van Eysinga-Delfos Visser, mw. mr. M.T.** Kayed, mw. mr. H. te Utrecht thans: **Giard-Kayed, mw. mr. H.** Van Gog Advocaten te Spijkenisse thans: **van Gog Van Rijsbergen Advocaten** Huys, Schijns en Grijmans te Venlo thans: **Huys en Partners** Van Schoonhoven In 't Veld te Amsterdam thans: **Lexence** Schrage, mw. mr. L.G. te Stadskanaal thans: **Mellens-Schrage mw. mr. L.G.** Palanciogullari, mr. G. te Amsterdam Zuid-Oost thans: **Palanciyan, mr. G.** Steyerberg, mw. mr. L.P. te Amsterdam thans: **Palm-Steyerberg, mw. mr. L.P.** Somsen, mw. mr. E.T. te Amsterdam Zuid-Oost thans: **Plompen-Somsen, mw. mr. E.T.** Ritsema van Eck, mw. mr. W.M. te Rotterdam thans: **van Rietschoten-Ritsema van Eck, mw. mr. W.M.** Hoek, mw. mr. I.B.J.A. te Maarssen thans: **Schouten-Hoek, mw. mr. I.B.J.A.** Schröer, mw. mr. A.J.A. te Bladel thans: **Simons-Schröer, mw. mr. A.J.A. te Eindhoven** Canimoglu, mw. mr. S. te Rotterdam thans: **Tümkeya-Canimoglu, mw. mr. S.**

NIEUW KANTOOR/ASSOCIATIE

Booij & Partners Advocaten b.v. (mr. R.G.J. Booij): Rijnzathe 7B-3 (3454 PV) postbus 246 (3454 ZL) De Meern, tel. 06-14875536, fax 030-6666520, e-mail rgj.booij@wxs.nl

Jonkman & KÜÇÜKÖZCAN Advocaten (mr. M.C. Jonkman, mr. H. KÜÇÜKÖZCAN): Wageweg 46 (1811 MK) Alkmaar, tel. 072-5157665, fax 072-5157723, e-mail m.jonkman@chello.nl, e-mail hkucko@zonnet.nl

Wigman & Kaya Advocaten (mr. J.M. Wigman, mr. R. Kaya): Adelheidstraat 74 (2595 EE) Den Haag, tel. 070-3818915, fax 070-3855451, e-mail wigman@wigmankaya.nl, kaya@wigmankaya.nl

TEL./FAX/E-MAIL/POSTBUS

Baaijens, mr. A.M.C.J. te Utrecht: tel. 030-2944442, mobiel 06-51222747, fax 030-2941287

Jurrius Groeskamp & Degenaar te Gorinchem: postbus 3008 (4200 EA) Gorinchem

Kretzschmar, mr. P.J.L. te Utrecht: postbus 14170 (3508 SG) Utrecht

De Rechter Advocaten te Terneuzen: postbus 212 (4530 AE) Terneuzen

Publicatie in deze rubriek geschiedt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit mr. A.G. Beets, mr. J.C.P. Ekering, mr. G.J. Kemper en mr. C.H.B. Winters.

Opleidingspunten

Een advocaat die niet reageert op een verzoek om inlichtingen van de deken en die het vereiste aantal opleidingspunten niet haalt handelt onbetamelijk.

- Advocatenwet artikel 46 (2.2 bezwaren van de deken)
- Verordening Permanente Opleiding 2000, artikelen 3 en 6

Raad van Discipline 's-Gravenhage 16 oktober 2000

(mrs. Mertens-Steeghs, Martens, Lucassen, Paulussen en Van Dooren)

Feiten

Bij brief van 2 april 1999 deelde de deken aan mr. X. mee dat hij van de NOvA bericht had ontvangen dat mr. X. niet dan wel niet volledig had voldaan aan de opleidingsverplichtingen over het jaar 1998. De deken stelde mr. X. in de gelegenheid tot 1 oktober 1999 het ontbrekend aantal opleidingspunten over 1998 in te halen. Bij brieven van 16 december 1999 en 17 januari 2000 vroeg de deken verzoeken naar de stand van zaken.

Raad van Discipline

De raad achtte beide klachtonderdelen gegrond en in hoge mate laakbaar en legde mr. X een voorwaardelijke schorsing van 4 weken op, met een proeftijd van twee jaar.

Noot

Artikel 3 lid 4 van de Verordening Permanente Opleiding staat de advocaat wel toe een surplus aan punten door te schuiven naar de volgende twee jaar maar terugschuiven van punten naar voorgaande jaren is om controleredenen niet toegestaan. In het kader van een voorgenomen ambtshalve klacht wordt deze praktische oplossing wel gehanteerd. (E.)

Slecht procederen

Slecht procederen en onvoldoende bijstand en voorlichting aan de cliënt.

- Advocatenwet, art. 46 (1.4.3 andere tekortkomingen)

Raad van Discipline Arnhem 30 oktober 2000

(mrs. Van Ginkel, Bemelmans, Dam, Van de Loo en Van Wijmen)

Feiten

Mr. X stond de klager bij in een geschil omtrent een door deze van een recreatiecentrum gekochte caravan.

In kort geding is aan de klager een voorschot op schadevergoeding toegekend. Mr. X startte vervolgens een bodemprocedure. De rechtbank wees een door mr. X ingestelde vordering tot ontbinding af en kende een (aanvullende) schadevergoeding van f 6.500 toe. Het recreatiecentrum appelleerde en mr. X heeft bij memorie van antwoord incidenteel geappelleerd. Bij tussenarrest heeft het hof de klager in de gelegenheid gesteld om bij akte, op overzichtelijke en

begrijpelijke wijze – onderdeel voor onderdeel – aan te geven wat hij in het principaal zowel als in het incident appel nu precies vordert, welke grief daarop betrekking heeft, alsmede op welke grondslag elk onderdeel van het gevorderde berust.

Mr. X zond dit arrest naar zijn cliënt. Op telefonische en schriftelijke vragen over dat arrest heeft mr. X in een brief bericht dat hij niet goed zag wat de klager in de uitspraak van het hof niet begreep. Hij schreef verder:

‘Het hof heeft met betrekking tot datgene wat u vordert punt voor punt vragen gesteld, welke vragen moeten worden beantwoord. Het gaat er om dat u concreet, gedocumenteerd en gespecificeerd, aangeeft wat u precies te vorderen heeft, en op grond waarvan. Ik kan u werkelijk niet duidelijker uitleggen wat het hof bedoelt en wat het hof wil hebben ... Ik verzoek u nogmaals mij schriftelijk omgaand uw commentaar te geven op datgene wat het hof stelt en vraagt.’

Bij een volgend tussenarrest overwoog het hof dat de klager (opnieuw) had nagelaten expliciet aan te geven van welke beslissingen hij nu precies de vernietiging wenste etc. en een deskundigenbericht gelast, bij brief van 1 juli aan mr. X schrijvend dat die deskundige op 6 juli de caravan zou onderzoeken. Mr. X las die brief eerst op 6 juli en kon de klager niet meer tijdig informeren. De deskundige kwam voor niets en moest later nog eens terugkomen.

Na het rapport van de deskundige heeft het hof overwogen dat de gebreken goed waren te herstellen, wees de gevorderde ontbinding af en gelastte een comparitie van partijen teneinde een schikking te beproeven. Mr. X heeft daarop aan de klager geschreven dat, aangezien het nog om puur feitelijke zaken ging waarvoor geen juridische bijstand nodig was, het uitsluitend kostenverhogend zou zijn indien hij ook zou verschijnen en dat hij besloten had niet ter zitting aanwezig te zijn.

Ter gelegenheid van de comparitie verscheen de klager zonder zijn raadsman. De wederpartij was wel vergezeld van zijn procureur. De zaak is toen aldus geschikt dat de klager f 8.500 diende terug te betalen van de eerder ingevolge het kort geding vonnis en het vonnis van de rechtbank in de bodemprocedure van de wederpartij ontvangen f 11.000 schadevergoeding.

Overwegingen van de raad

Voor zover de raad kennis heeft genomen van de processtukken is hij tot de conclusie gekomen dat de kritiek van de klager jegens mr. X op de wijze van procederen terecht is waar vergoeding van immateriële schade is gevorderd, deze vordering ondanks de expliciete verwijzing door de rechtbank naar artikel 6:106 BW in hoger beroep is gehandhaafd, de memorie van antwoord tevens memorie van grieven in incidenteel appel blijkt het eerste tussenarrest aan duidelijkheid te wensen heeft overgelaten en mr. X blijkt het tweede tussenarrest (opnieuw) heeft nagelaten expliciet aan te geven van welke beslissingen hij nu precies de vernietiging wenste. Gelet op voornoemde arresten is bepaald niet onbegrijpelijk dat de klager om uitleg heeft gevraagd wat het hof heeft bedoeld, in het eerste tussenarrest, met de punten die mr. X diende te verduidelijken. Mr. X is met zijn brief

Alle disciplinaire beslissingen die sinds 1986 in het Advocatenblad zijn gepubliceerd zijn ook te vinden

op www.advocatenorde.nl en BalieNet

aan de klager bepaaldelijk tekort geschoten door van hem commentaar te verlangen op datgene wat het hof stelde en vroeg, terwijl het juist op zijn weg als deskundig procesvertegenwoordiger lag om die vragen te beantwoorden en richting te geven aan hetgeen (nog) gevorderd kon worden.

Daar komt bij dat mr. X eenzijdig heeft besloten de klager niet naar de comparitie van partijen te vergezellen. Hij had dat niet zo mogen doen. In beginsel is de aanwezigheid van de raadsman ter gelegenheid van een mondelinge behandeling wenselijk.

Dat geldt zeker ten aanzien van een schikkingscomparitie waar ook de wederpartij doorgaans door een raadsman wordt bijgestaan. Ook al zijn de standpunten over en weer nog zo duidelijk in de stukken uiteengezet – in de onderhavige casus was dat blijkens het hiervoor overwogene niet het geval – dan nog kunnen ter gelegenheid van een comparitie aspecten aan de orde komen en afwegingen gemaakt worden waarbij de bijstand van een juridisch raadsman node gemist kan worden. In casu ging het bovendien om een complex aan vorderingen die kennelijk niet alleen voor de leek (de klager) maar ook voor de deskundig raadsman (mr. X) een weerbarstige materie vormden.

Voorts kan aan mr. X worden verweten dat hij de brief van de expert waarin deze zijn onderzoek aankondigde niet direct na binnenkomst op zijn kantoor heeft gelezen of heeft laten lezen met als gevolg dat hij zijn cliënt niet op tijd heeft kunnen informeren, als ook dat hij zijn cliënt niet direct na lezing, ook al was dat te laat, van de gemiste afspraak op de hoogte heeft gebracht om met hem de consequenties te bespreken.

Volgt

Gegronde verklaring van de klacht met oplegging van de maatregel van berisping.

De raad verstaat voorts dat mr. X jegens de klager niet de zorgvuldigheid heeft betracht die bij een behoorlijke rechtshulpverlening betaamt.

Kantoorzaam, dossiers en schulden

Het gebruikmaken van de aanduiding 'mr. X advocaten' zonder dat sprake is van een samenwerkingsverband met één of meer andere advocaten is in strijd met het bepaalde in de Samenwerkingsverordening. Wanneer een Stichting Derdengelden slechts één bestuurder heeft, is dat in strijd met de Boekhoudverordening.

De advocaat dient ervoor zorg te dragen dat, bij ontruiming van zijn kantoor, dossiers en andere gegevens van cliënten veilig worden gesteld. De advocaat handelt onbetamelijk door huurverplichtingen niet na te komen en ook andere schulden langere tijd onbetaald te laten.

- *Advocatenwet art. 46 (1.3 geheimhoudingsplicht, 4. wat de advocaat betaamt tegenover derden, 4.3 financieel belanghebbers).*
- *Boekhoudverordening art. 1 sub e, art. 2, art. 6.*
- *Samenwerkingsverordening art. 7 lid 2.*
- *Gedrageregels 1, 6, 23, 33, 37.*

Raad van Discipline Arnhem 6 november 2000

(mrs. Feddes, Dam, Van Halder, Knüppe en Poelmann)

Beslissing van de raad

Mr. X heeft zich gevestigd als zelfstandig advocaat en blijkt op zijn briefpapier aan zijn kantoor de naam 'Mr. X Advocaten' te hebben gegeven. Hij heeft tweemaal onder die naam geadverteerd. Nadat de deken hem had verzocht en gesommeerd die aanduiding achterwege te laten, heeft er een bespreking met de deken plaatsgehad waarbij ook verschillende aspecten van de praktijkvoering aan de orde zijn geweest, zoals de inrichting van het briefpapier, de derdengeldstichting, de beroepsaansprakelijkheidsverzekering, de organisatiestructuur, de schuldpositie van mr. X. etc. Bij die gelegenheid heeft mr. X toegezegd binnen 14 dagen een verklaring te zullen bezorgen van zijn bankier dat vanaf de datum waarop hij zich als zelfstandig advocaat gevestigd heeft geen sprake is (geweest) van een debetpositie van hem als advocaat bij die bank. Mr. X heeft toen ook verklaard geen andere schulden te hebben dan een huurschuld.

Mr. X heeft de toegezegde verklaring van de bankier niet bezorgd en hij is veroordeeld tot ontruiming van zijn bedrijfsruimte. Hij bleek bovendien twee andere schulden te hebben die geruime tijd onbetaald zijn gebleven, waaronder een schuld aan zijn werknemers wegens achterstallig loon en onkostenvergoedingen.

Voorafgaand aan een nieuwe bespreking heeft de deken verlangd dat hij inzage zou krijgen in de financiële administratie van mr. X. Toen bleek dat mr. X bankafschriften noch administratie ter beschikking had is aan een accountantskantoor opdracht gegeven tot onderzoek. Nadien is zijn advocatenkantoor ontruimd waarbij mr. X niet aanwezig was, en is hij vervolgens in staat van faillissement verklaard op eigen aangifte.

Vaststaat dat mr. X zich heeft bediend van de naam 'Mr. X Advocaten', terwijl hij slechts alleen de praktijk uitoefende. Zulks is in strijd met het bepaalde in art. 7 lid 2 van de Samenwerkingsverordening waarin is bepaald dat het de advocaat die geen samenwerkingsverband onderhoudt verboden is de praktijk te voeren onder een gemeenschappelijke naam of een zodanige benaming dat daardoor een samenwerkingsverband wordt gesuggereerd.

Mr. X heeft niet weerlegd dat hij alleen bestuurslid is van de Stichting Derdengelden waarover hij de beschikking had. Hij heeft op enig moment aan de deken wel aangegeven dat mr. Y medebestuurder was, maar die ontkende zulks desgevraagd tegenover de deken. Mr. X handelt aldus in strijd met het bepaalde in art. 1 sub e van de Boekhoudverordening juncto art. 4.2 van de Modelstatuten waar wordt voorgeschreven dat het bestuur van de Stichting Derdengelden uit tenminste twee leden bestaat.

De deken heeft aangegeven de accountantsverklaring te hebben gevraagd nadat hem was gebleken dat mr. X eerst nadat hij in kort geding was gedagvaard aan door hem aangegevene consumptieve verplichtingen van ongeveer f 30.000 in totaal voldeed, ondanks eerdere toezeggingen in der minne te zullen betalen. De Dekan kon daarin voldoende aanleiding vinden om zich, gelet op het bepaalde in art. 6 lid 1 van de Boekhoudverordening, door mr. X omtrent de financiële situatie van diens praktijk te laten informeren. Door op

het desbetreffende verzoek noch een accountantsverklaring te produceren, noch anderszins de deken adequaat omtrent de financiële situatie van zijn praktijk te informeren, en ook niet de toegezegde brief van zijn bankier te bezorgen, heeft mr. X in strijd gehandeld met het bepaalde in art. 6 lid 1 van de Boekhoudverordening.

Mr. X heeft niet ten genoegen van de deken aangetoond dat hij terzake van het risico van beroepsaansprakelijkheid is verzekerd overeenkomstig het bepaalde in de verordening op de beroepsaansprakelijkheid. Hij heeft op enig moment aangegeven dat hij dubbel verzekerd was. Hij heeft later niet aangetoond dat hij een zodanige ongewenste situatie had beëindigd, noch een verklaring van een verzekeringsmaatschappij overgelegd waaruit van een adequate verzekering blijkt. Mr. X heeft aldus in strijd gehandeld met het bepaalde in art. 5 lid 2 van de desbetreffende verordening.

Als onweersproken staat vast dat mr. X in zijn eerste gesprek met de deken in strijd met de waarheid heeft meegedeeld dat hij geen andere schulden had dan de huurschuld betreffende het bedrijfspand. Mr. X heeft daarmee gehandeld in strijd met hetgeen een behoorlijk advocaat betaamt. Het lag op zijn weg om op het verzoek om informatie van de deken in het kader van de aan deze opgedragen controle aanstonds alle gevraagde inlichtingen aan de deken te verstrekken.

Volgens het accountantsonderzoek beantwoordde de financiële administratie van de praktijk B.V. van mr. X niet aan de norm gesteld in de Boekhoudverordening 1998. Op dat moment was er geen grootboekadministratie voorhanden. Daarbij wordt in het rapport opgemerkt dat de praktijk B.V. enige maanden eerder is opgericht, zodat het ten tijde van de rapportage nog ontbreken van een grootboekadministratie kan samenhangen met de prioriteitenstelling van een startende onderneming. Volgens art. 2 van de Boekhoudverordening dient de advocaat ten aanzien van zijn praktijk een administratie op zodanige wijze te voeren en de daartoe behorende boeken, bescheiden en andere gegevensdragers op zodanige wijze te bewaren, dat te allen tijde de rechten en verplichtingen kunnen worden vastgesteld. Blijkens de toelichting op dat artikel betekent zulks het aanhouden van een debiteuren- en crediteurenadministratie, een kas/giroboek en een grootboek. De raad is van oordeel dat het ontbreken van een grootboekadministratie ten tijde van het accountantsonderzoek mr. X niet kan worden aangerekend nu zijn kantoor toen nog in de aanloopfase verkeerde. Mr. X kan er wel een verwijt van worden gemaakt dat hij in die tijd op geen enkele andere overzichtelijke wijze aan de hand van bescheiden inzicht in de financiële situatie van zijn kantoor kon verschaffen. In zoverre heeft mr. X in strijd gehandeld met het bepaalde in art. 2 van de Boekhoudverordening.

Voor wat betreft het verwijt dat mr. X, na de ontruiming van zijn kantoor, niet over adequate bedrijfsruimte beschikte heeft de deken desgevraagd ter zitting verklaard dat mr. X volgens diens verklaring later kortstondig kantoor is gaan houden boven een garage en vervolgens in een bedrijfsverzamelgebouw. Dat laatste zou nog niet volledig ingericht zijn geweest in afwachting van de levering van besteld meubilair. De deken heeft deze twee nieuwe kantoorlocaties niet zelf bezocht.

Hoewel zeker betwijfeld kan worden of de inrichting van deze kantoorruimtes wel in overeenstemming was met de eisen van een

goede praktijkuitoefening kan de raad bij gebreke van voldoende informatie niet beoordelen of daarvan ook daadwerkelijk geen sprake kan zijn geweest.

Door niet te voldoen aan zijn huurbetalingsverplichtingen en ook andere schulden langere tijd onbetaald te laten, zodat verschillende crediteuren zich genoodzaakt hebben gezien de rechter te adriëren, heeft mr. X er blijk van gegeven dat de solvabiliteit en liquiditeit van zijn praktijk onvoldoende zijn. Dat is in strijd met hetgeen een behoorlijk advocaat betaamt.

Door zijn dossiers en andere cliëntgegevens vóór de ontruiming niet veilig te stellen is mr. X in zijn zorgverplichting jegens hen tekortgeschoten.

De klachtonderdelen zijn alle gegrond, met uitzondering van het onderdeel wat betrekking heeft op de inrichting van kantoorruimtes.

Met betrekking tot de aan mr. X op te leggen maatregel overweegt de raad dat, blijkens het geheel van de in gegrond bevonden klachtonderdelen verweten gedragingen mr. X niet in staat is gebleken zelfstandig met inachtneming van de geldende verordeningen een financieel gezonde praktijk op te bouwen. Zowel de Samenwerkingsverordening als de Verordening op de Beroepsaansprakelijkheid als, op meerdere onderdelen, de Boekhoudverordening zijn en blijven door hem geschonden. Ondanks aanwijzingen van de deken is mr. X niet in staat gebleken verbeteringen aan te brengen. Blijkens het accountantsrapport heeft hij nog steeds geen uitsluitel gegeven omtrent een opname ad f 2.000 en een overboeking ad f 5.800 van de bankrekening van de Stichting Derdengelden.

In het midden moet blijven wat de oorzaak van dit falen is. Noch de Deken noch mr. X zelf hebben daaromtrent voldoende inzicht kunnen verschaffen. Onder deze omstandigheden acht de raad het onverantwoord dat mr. X nog langer de praktijk uitoefent. De noodzaak om de belangen van rechtzoekenden te beschermen brengt met zich mee dat mr. X de maatregel van schrapping van het tableau wordt opgelegd.

Met betrekking tot het ter zitting door de Deken gedane verzoek de op te leggen maatregel openbaar te maken overweegt de raad dat niet is gebleken van omstandigheden waaruit kan worden afgeleid dat zonder die openbaarmaking nog belangen dreigen te worden geschaad waar zulks in geval van openbaarmaking niet het geval zou zijn. De raad neemt daarbij in aanmerking dat mr. X sedert het uitspreken van zijn faillissement als gevolg van de daaruit gevolgde schorsing van rechtswege geen praktijk meer uitoefent en dat dit faillissement in de plaatselijke pers al ruime bekendheid heeft gekregen.

Beslissing

De in de overwegingen genoemde klachtonderdelen zijn gegrond, met uitzondering van het klachtonderdeel met betrekking tot de kantoorruimtes.

Mr. X wordt de maatregel van schrapping van het tableau opgelegd.

De maatregel gaat in op de achtste dag nadat de onderhavige beslissing in kracht van gewijsde is gegaan.

n